

ROMAAN

Hind 35 senti.

No

24

Põlkhüpe.

Jõulunumber.

*KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG”
TALLINN, 1932. A. XI. AASTAKÄIK.*

ROMAAN Nr. 24

SISU:

P. Grünfeldt: Jõuluõhtu.
P. Grünfeldt: Aasta lõpul
Röömsaid jõulupühi!
Rudolf Herzog: Elulaul.
A. Dolgoshev: Kingitused.
Margaret E. Sangster: Jõulud nelja-
kordses majas.
Leida Tuuts: Kuu kiired.
Hans Vatzlik: Kindel kodanik.
George Stoessler: Jo-Jo
E. White: Piteril on pigi.
Ralf Urban: Otsus.
A. Dolgoshev: Sädeleva kuuse all.
Helene Klepetar: Teade raadiost.
Arnold Liiv: Mälestus kuusest.
Alexandra v. Bosse: Andrea õetütar.
Tõtt ja nalja.

Ostke ainult kodumaa kaupa.

A.-S. Rauaniit

Tallinnas, Rannavärava p. Nr. 7.

Kõnetraat 440-54

valmistab kõige
paremas headuses

Siidi ja Kunstsiidiriidet.

Trikood.

Trikoopesu.

Sukki,

Sokke,

Paelu,

Pitse,

Salle j. n. e.

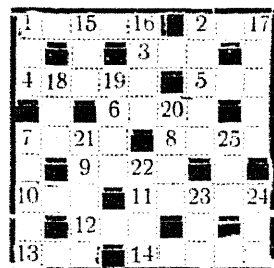
Meie kaubad valmistatakse kõrgeväärtusli-
kust materjalist, kuid seejuures on aga hin-
nalt odavad.

Hindmõistatus

Nr. 24 (258).

Ristsõnademõistatus.

Seadnud: **Em. Gutmann.**

Sõnade seletused.

Vasemalt paremale:

1. Vete voog.
2. Tarvitajate keskühisus.
3. Jumal Baabelis.
4. Meelitusnimi isale.
5. Puude ja põõsaste asukoht
6. Allub õlemusele.
7. Maitseaine.
8. Külmanud vesi.
9. Pildi piiraja.
10. Vaimustus.
11. Usina vastand.
12. Lind kaasuarlaste perekonnast.
13. Naisterahva nimi.
14. Graasisiline.

Ült alla:

1. Kiisa vastand.
15. Elukestvus.
16. Edev, kergais.
2. Elukoht.
17. Naisterahva nimi.
18. Madal vesine maa.
19. Vees elutseja loom.
20. Naisterahva nimi.
21. Aumärk.
22. Lause pealiikmeid.
23. Tuulepuhang.
24. Kuldahel.
7. Otsekohe.
25. Asesõna.

Õieti lahendajate vahel loositakse välja 3 auhinda.

- 1, auhind **1 paar suuske.**
2. " P. Grünfeldti luuletuskogu „Minu Kodu“.
3. Julius Elango „Päikesepoole“.

Lahendused tulevad saada Romaani talitusele Vene tän. 13, Tallinn, märgusõna all „Hindmõistatus“ kuni 8. jaanuarini 1933. a. Lahendus avaldatakse Romaan Nr. 2 (269). Loosimine on 10. jaanuaril 1933. a. kell 4 p. l. talituse ruumes, millest palutakse osavõtta asjast huvitatuid. Võidud on pandud välja Romaani talituse vaateaknal Vene t. 13. Nüüdsest peale avaldame „Romaanis“ sagedamini hindmõistatusi.

„Romaani“ talitus.

Suusatajad.

Suusahooajaks avatud Vene t. 13, suuskade ja suusatarvete müük. Suusad parimatelt kodumaa meistritelt ja vabrikutelt.

Murdmaa-, võistlus-, telemark-, karpaat-, laste-**suusad.**

Suusakepid, sidemed, kindad, saapad, määrdeid jne. Suuskade ostudel annab nõu asjatundja-suusasportlane, mis tagab Teile õige valiku. Suuskade korrastamine, parandamine, sidemete külgepanek, määrimine eriteadlase poolt.

Igasugu nõuanded tasuta.

Vene tän. 13.

AJAKIRI

ROMAAN

(Piltidega perekonnaleht)

Üksteistkümmes aastakäik

1932

Toimetaja

P. Grünfeldt

Väljaandja :

Kirjastus-ühing „ARENG“

Sisu:

Ameerika.

John P. Herrick, Merimehed. nr. 2.
Albert Haig, Unustavus. nr. 7.
Jane Lynn, Arst metsikus iäanes. nr. 9.
Frank Highman, Arizona Bill. nr. 10.
O. Henry, Viimane trubaduur. nr. 11.
M. Sangster, Joulud. nr. 23—24.

Ameerika-Saksa.

V. Heydrich, Karujäljed. nr. 7.
E. Münch, Intermezzo. nr. 19.

Armeenia.

Hoidu ussi eest! nr. 21.

Austraalia.

Per Boll, Viimane post. nr. 14.

Austria.

Ervin Stranik, Tiitipe. nr. 1.
" Elamus kõrbes. nr. 7.
" Nicolo. nr. 13.
" Kannikesed. nr. 22—23.
Michael Zwick, Hoolitsevad isad. nr. 1.
" Pime. nr. 6.
" Lilled. nr. 19.
K. Kürshner, Miks suri Bert Lorenz? nr. 2.
Schrönghammer, Emakäed. nr. 3.
Stockerl-Meinerl, Lõpuarve. nr. 3.
Robert Anton, Taevakirjutaja. nr. 4.
F. J. Lukas, Viul. nr. 9.
A. Engel, Daam kaheksa kutsuga. nr. 14.
" Kuutõbine. nr. 21.
A. M. de Grazia, Siluetikunstnik. nr. 16.
Otto Sättler, Sõit kevadesse. nr. 16.
Jo Hanns Rösler, Bobi ülesanne. nr. 17.
" Kiri. nr. 24.
Leo Ernst, Reklaamimeister. nr. 18.
Karl Lütge, Kui rahakott lendas. nr. 18.
W. Woldin, Kallaleitung. nr. 23.
H. Watzlik, Kindel kodanik. nr. 24.
H. Klepetar, Teade raadiost. nr. 24.

Belgia.

M. Maeterlinck, Minu koer. nr. 6.

Daani.

Knud Fredrik, Jällenägemine. nr. 4.
G. Meissner, Kaks inimest formis. nr. 12.

Paul Rosenhayn, Kõsimiste risttules. nr. 13.
H. Rasmussen, Jonny läeb üles. nr. 16.
Palle Rosenkrantz, Suvine tantsupidu. nr. 17.
W. Hansen, Hirmsa õõ needus. nr. 17.
Mogens Lorenzen, Pakk. nr. 20.
Ejnar Mikkelsen, Külustuslahkus. nr. 21.
Jens Locher, Üheväärikad. nr. 23.
Chr. Leden, Eskitmod. nr. 23.

Eesti.

P. Grünfeldt, Uueks aastaks. nr. 1.
" Vana aasta õhtul. nr. 1.
" Iial ei kao. nr. 3.
" 24. II. 32. nr. 4.
" Sport. nr. 6.
" Meie parimad sõbrad. nr. 8.
" Ei tulevat leidu. nr. 8.
" Kevadetormid. nr. 9.
" Mis on haridus. nr. 11.
" Kui kevade saabub. nr. 12.
" Sõbra surma puhul. nr. 13.
" Minu soov. nr. 17.
" Lehed langevad. nr. 21.
" Kaev. nr. 22.
" Sini-must-valge. nr. 23.
" Jõuluõhtu. nr. 24.
" Aasta lõpul. nr. 24.
" Röömsaid pühi! nr. 24.
Arnold Liiv, Tuul, miks nufad? nr. 1.
" Kaunitar. nr. 2.
" Kaikenud valgusekiired. nr. 3.
" Vaenlastest piiratud kindlus. nr. 4.
" Valgus äratub. nr. 6.
" Kohtumõistja. nr. 7.
" Hälli juures. nr. 8.
" Sina ja kevade. nr. 9.
" Toon sulle kevadilli. nr. 11.
" Sind ootan. nr. 14.
" Eivannemate kandlehelid. nr. 15.
" Nutvad roosid. nr. 16.
" Etteaimdus. nr. 18.
" Matus. nr. 20.
" Viimne roos. nr. 22.
" Kohtumõistja ees. nr. 23.
" Mälestus kuusesj. nr. 24.
Jakob Liiv, Ootel. nr. 1.
" Sügis. nr. 2.
" Lahkumisel. nr. 5.
" Laulu võim. nr. 7.
" Rikkus. nr. 8.
" Kevadehommik. nr. 9.
" Mure. nr. 10.
" Piin. nr. 11.
" Sonetid. nr. 20.
Hilda Kain, Kallid mälestised. nr. 1.
" Valged roosid. nr. 8.
A. Dolgoshev, Mõõdunu. nr. 2.
" Isamaa eest. nr. 7.
" Laul merele. nr. 11.

Romaan

Nr. 24 [258]

Detsember 1932

XI. aastakäik.

Jõuluõhtu.

P. Grünfeldt.

On palju õhtuid ilusaid
ja palju sõnu armsamaid,
ei jõuluõhtuna nad kordu,
ei emasõnadele võrdu.

Su süda on täis rahufust,
kui tunned ränka peffumust
ja eluformis ihkad rahu —
vaid jõuluõhtul saad seks mahu.

See õhtu on ju ilusaim
ja kõigest kaunist ülevaim,
nii väga teda meile vaja,
sest koduseks ta teeb me maja.

Mis iial fülitanud meid
ja eksitanud me tõid ja feid,
see kõik sel õhtul vaikselt vajub
ja jõululaulu helil hajub.

Äasta lõpul.

P. Grünfeldt.

Kuidas lendavad meie kaduvad päevad!
Vaevu saabunud nad, juba kaovad, läevad,
järgi jättes vaid mälestusi siin meile
sest, mis tegime, nägime, tundime eile.

Nagu lained nad merel ajavad harju,
jälle siis vajudes teiste lainefe varju,
järgi jättes vaid valget, kopruvat vahtu —
seal ei ole ju kõigil mängida mahtu.

Nõnda elame, nõnda ka kaome meie:
mõni pärrib meist pulma, mõni saab peie,
ühel rõõmu on, teisel pisarad laugel,
aga kaduvus pole meist kelleski kaugel!

Mis toob tulevik, kes küll seda võib teada?!
Äga sammud fäis loofust tahame seada
uude aastasse sooviga: olgu ta parem
praegu möödunud, parem ja mitte karem!

Rõõmsaid jõulupühi!

Kui elubaromeeter mõnikord osutab muutlikule ilmale ja tormile, siis tekib inimeses tihti meeleolu langus. Teda valdab mingisugune kartusetunne, ta hakkab aimama nagu mingisugust hädaohtu, mis teda võiks ähvardada. Kuid see meeleolu möödub, kui silmapiirile kerkivad märgid, mis lasevad loota paremust. Inimene on ju oma tunnetes väga õrn, mõnikord veel õrnem ja tundlikum kui baromeeter. Ei ole vaja palju tuju rikkumiseks, ei ole vaja ka palju meeleolu parandamiseks. Mõni väike, tähtsuseta ebameeldivus, ja tuju on rikutud, kuna ümberpöörduvalt mõnikord üsna tühinegi tõuge tusatuju uuesti hajutab ja tema asemele toob rõõmutuju.

Meie kõik kannatame praegusel ajal, üks enam, teine vähem. Maal ja linnas. Leidub vaid mõni tuhat neid, kes ei tarvitseks muret tunda tulevate päevade eest. Muidugi on teistegi hulgas veel küllalt inimesi, kes ei tarvitseks teistega kooris kaasa kurta ja meeleolu langetada aidata, aga mis teha, paljudele teeb see lõbu, kui võivad olukorda õige raskena kujutleda. Ometi ongi elu paljudel raske. Palgad vähenevad, sissetulek kahaneb, hulk inimesi kannatab tööpuudust, leivapuudust. Meeleolu on murelik, süda

kurb. Ja see on paha, röövib töölusti, vähendab vaimlist kandejõudu, kasvatab nurinat, suuremalt osalt küll mitte õigusega ja ainult omakasulistel mõtetel, aga ometi. Vaja on jälle meeleolu tõusu, vaja on julgustavaid sõnu neilt, kes on pandud valitustjuhtima, vaja on anda lootust paremaile ajule, vaja on mõnda heledamat hetki.

Üks selliseid heledamaid hetki peaks olema ka jõulupüha oma küünalde säraga, oma lohutava kuulutusega: Rahu maa peal ja inimestest heameel!

Kui küünlad jõulupuu okstel põlevad laste silmad sädelevad, vanade südamed vanade mälestuste elustudes palavamalt põksuvad, siis haihtuvad kurvad mõtted ja südant täidab jälle jõuluevangeeliumis kuulutatud rõõm ning püha lootus paremusele. Avagu see heledam hetk siis meie käed ka neile, kes kibedasti vajavad abi, ja ütelgu meie suu ning süda lohutusesõnu neile, kelle majas pesitseb puudus, et nemadki osa saaksid sellest meeltülendavast hetkest, mis meie südant jõuluõhtul valdab. Selles mõttes soovime kõigile, eriti meie ajakirja austatud lugejatele

rõõmsaid jõulupühi!

Elulaul.

Saksa kirjaniku **Rudolf Herzog'i** romaan.

(Lõpp.)

Läbi avatud akna tungis suveõhk. Kuldkiired särasid selles. Bettermanni ehituse katuse alt piilus vana lapsenägu.

„Head hommikut!“ hüüdis isand Johann ja lehvitas mütsi. „Kõik on korras. Ülehomme saab õnnistatud! Pean ma seda härra Marschallile kirjutama?“

„Mina muretsen juba selle eest!“ hüüdis Helga, ja vanamees karjus: „Elagu,“ märgiks, et see temale väga meelejärele on.

„Nüüd ei või me ometi enam magama heita,“ ütles Helga, ja ta silmis oli palve.

Siis läksid mõlemad naised käsikäes välja suveõhusesse. —

5. peatükk.

See oli viimane etenduspäev. Kogu päeva oli Richard Marschall telegrammi oodanud, mida ta Johanna Grubelt oli pa-

lunud. Kui ta pool kuus teatrisse läks, polnud tulnud veel mingit teadet. Siis suri temas ootus, andes aset suurele tühjusele, mida ta ei suutnud täita. „Advokaadi kirjas polnud vist midagi rõõmustavat,“ ütles ta enesele ja surus huuled tugevasti kokku. „Nüüd on kõik sama hea kui möödas. Johanna mõtleb, kuidas seda mulle võimalikult ettevaatlikult teatada.“

Tema muusikud vaatasid imestanult ta peale, kui ta väsinult taktikeppi tõstis. Ta märkas neid pilke ja kuum laine libises üle ta näo. Äkilise liigutusega oli ta jälle endine. Tema energia tungis üle mängijate ja lava, ja kui ta lõpuks lavale pidi minema, tundis ta väsimust.

„Armas sõber,“ ütles teatrijuht, pannes käe usaldavalt ta õlale, „homme algab teil

neljänädalane puhkus. Minu sügav austus teie närvistusteamile; aga meie tahame seda veel edaspidi kasutada. Meie kunsti-institiutudis pole teie nimi mitte viimasel kohal.“

Marschall tänas eemalviibivate pilkudega. Ta olla juba mõelnud otsida üles oma koduküla, ja isamajas tükikene aega puhata.

„Minu aupaklikuim tervitus teie isale. Nii siis homme reisite juba?“

„Homme ma reisin.“

„Armas Marschall, teie teete mu ameti mulle nii ilusaks. Kui te mulle nüüd võiksite nõutada veel lauljanna, teie teate juba, kes meil puudub, nimelt proua Nuntius. Aga praegu ei taha ma teid uute muredega piinata. Õige, õige head kosumist ja südamluikim tänu suure edu eest!“

Nad raputasid üksteise käsi, ja Richard Marschall sammus kojupoole. Ta pea huugas.

Kui ta oma üksildases kodus tule süütas, nägi ta õhtust postisaadetist laual. Ta lehitses kirje, siis võpatas ta äkki. Ta pea polnudki nii uimane. Ta tuletas meele käekirja, mida kandis ta käes olev ümbrik. Siis oligi ümbrik juba avatud, ja ta istus ettepoole kummardunult, lugedes kiirelt hulga ridu.

„Armas Richard!“ —

Seal seisis „Armas Richard.“ Ja see jäi seisema kirjapognale, nii tihti kui ta ka edasi lugedes sinnapoole piilus, kas seal mitte ei seisa „Armas sõber“ või „Austatud härra Marschall.“

„Armas Richard! Kui ma täna nooresse hommikpäikesesse vaatasin — ma ei heitnud üldse magama — seisis isand Bettermann oma villa Phönixi aknal ja hüüdis mulle, et ülehomme õhtul tema maja õnnistamine olla. Ja ma lubasin teid ülehomme õhtuks siia paluda. Maja on täiesti gooti stiili, ja kes seda ei usu, sellele näitab isand Bettermann suhkrupea sarnaseid uksi ja aknaid. Ma tean, teie ei keela oma vanale sõbrale seda au. Ja kui ma ka enesest tohin rääkida — ah, armas Richard, see on nii raske, ja ometi nii kerge. Aga süüaliselt peab see olema. Palun, tulge!

Teie Helga.“

„Teie — Helga!“ Ja ka see jäi püsima ja ei muutunud.

Siis hakkas Richard Marschall tasase häälega laulma üht laulu, ja see läks valjemaks ja valjemaks, ja tuba oli täis sõnu, mis põimuvad pidulikesse lillekimpudesse:

„Lõome nüüd kokku klaasid —“

Iialgi polnud teda miski nii koju tõmmanud. Nagu lapsel oli tal igatsus oma vana isa järgi. Igatsus ühe inimese järgi,

kes talle lähedal seisis, kelle veri oli tema veri, kellega ta ühe päeva ja öö võis lobi-seda, naerda, hõisata. Sest alles siis oli — ülehomme!

Kui ta järgmisel lõunaajal rongile ruttas, et Taunusesse sõita, muutusid ta ülevad tunded veidi harilikumaks, sest ta isa pilt tuli ikka lähemale ja lähemale. Ja kui ta jalgsi läbi metsa rändas ja koduküla kirikutorni silmas, nägi ta oma vana isa päris selgesti oma ees, istumas vana kirjutuslaua ääres, mis kaetud mitmesuguste kirjutistega.

Pean ma tõesti temaga rääkima selle üle? mõtles ta. Mille üle siis? Ma ei tea ju isegi muud kui „Armas Richard“ ja „Teie Helga.“ Sellest pole ju tõesti küllalt, et laulatuskõnet välja mõelda.

Aga ta sammus siiski julgelt edasi.

Maja ees lamus koer päikesepaistel. Tema rõõmus haukumine kostis majasse. Seal tõusis õpetaja oma kirjutuslaua äärest, astus akna alla ja lükkas metsiku roospõõsa kõrvale, mille kord ta naine oli istutanud. Kõik oli ikka veel endine. Kajas tema hüüe: „Hei, on seal külalisi?“

„Sinu pois on siia jõudnud!“

„Oi sa tuhat! Sisse, sisse!“

Juba seisis vana härra ukiselävel ja sirutas käed laiali. Ikka veel seisis ta sirgelt, ta punane näovärv oli muutunud pruunikamaks, ja kitsad armid, mälestusmärgid üliõpilasajast, olid kortsulisema naha tõttu muutunud kõveramaks. Aga ta heledad silmad särasid ikka veel nooruslikult.

„Sina, seda tegid sa mõistlikult.“

„Rõõmustab see sind? Siis jään ma homme lõunani.“

„No see oleks! On sul puhkus?“

„Neli nädalat!“

„Ja kakskümmendneli tundi oled sellest minule ohverdanud? Sina, sul on küll —“ ja ta koputas pojale otsaette.

„No, selleüle räägime veel, isa. Võibolla tulen ma tagasi ja jään kauemaks. See oleneb sinust.“

„Jälle uus pööre,“ naeris vanahärra. „Isade ülelpidamisest oleneb ka poegade oma. Tule siis kord sisse, et sind lähemalt võiksin vaadelda.“

Ja ta vaatles poega uhkusega. „Poisikene näib ju arenenud olevat.“

„Seda võis ju oodata. Sellest soost!“ Ja Marschall patsutas isa laia õlga.

„Nüüd joome kohvi. Aias, kui sa tahad. Siis teeme jalutuskäigu läbi küla.“

Aed õilmitses suveilus. Mesilased sumisesid lillepeenarde ümber ja õhus lendasid

kirjud liblikad. Viljapuud rippusid täis valmivat vilja, ja peenrad olid kaetud värske rohusega. Rahulikult piilus õpetajamaja punane katus läbi pöösaste ja puude.

Vana õpetaja rüüpas kohvi ja rõõmustas õnnistusrikka suvepäeva üle.

„Need olid päevad, milliseid su ema üle kõige armastas. Kui kõik ta ümber sumises ja helises, õitses ja lõhnas ja vilja kandis, siis lubas ta sind oma põlvel ratsutada ja hüüdis: „Oh sa ilus, ilus ilm! Poiss, sinna pead sa minema!““

„Ja poiss on läinud sinna,“ ütles Richard Marschall tasa, „ja täna teab ta, et emal oli õigus. Ta on ilus, see ilm, isa.“

Vanahärra imes piipu, puhudes õhku tiheidaid suitsupilvi.

„Ja, ja, ja,“ ütles ta viimaks, „on päevi, mil mul su ema väga puudub. Kui saadakse vanaks, siis vaadatakse hoopis teise pilguga sellisesse suvepäeva. Siis näib ta hoopis teistsugune. Ja tahtmatult vaadatakse pöösaste vahele, kas sealt ei paista ehk valgesseriietatud naisekogu — kes sarnaneks su emale.“

„Tema ei saanudki vanaks,“ ütles Richard Marschall mõttesevajunult.

„Ei,“ vastas vanahärra, „taevas kinkis talle ainult noorust. Jumala teed on imeelikud. Tihti olen mõelnud selleüle järele, kas Jumal seda tema pärast nii seadis, sest tookord hakkas minu usk muutuma sügavamaks ja uurivaks, ja tema rõõmus ilmaikkus, mis usku vaid Jumala headust ja mitte Jumala viha, seisis sageli arusaamatult mu ees ja vaatas ehmunud silmil mulle otsa.“

„Isa — —!“

„Ma tean, mida sa tahad öelda. Meie mõisted oleksid muutunud ühesugusteks, kui ta oleks jäänud elama. Meie olesime jaltanud koos läbi metsa, ja ta oleks mind õpetanud lugema loodust ja oma hinge, mis võis kõike nii täielikult nautida ja mis siiski oli nii puhas. — Ka selle üle oleu ma mõelnud. Ja ma pean enesele ütleva: tema oleks jäänud ikka nooreks, ka siis, kui taevast ta mulle siia oleks jätnud. Siis oli see ikka minu pärast, ja nüüd mõtlen ma vahet, kas ma seda katset olen õieti mõistnud.“

„Isa — nii pole sa minuga iialgi rääkinud.“

„Jah, mu poiss, sellisel suvepäeval, kui kõik särab heledas valguses, tuleb meele nii mõnigi asi. Ja tihti, istudes üksi ja ot-sides minevikust samasuguseid päevi, pean mõtlema, kas tuleb elu võrrelda mõne Ju-

mala meelepärase üliõpilaslauluga, või Jumala meelepärase koraaliga.“

„Üliõpilaslauluga,“ otsustas Richard Marschall.

„Mitte nii ruttu!“ tõrjus vanahärra. „Aga mina mõtlen nüüd sageli, läheks ju — iga asi omal ajal — —!“

„Õieti öeldud! Isa, täna õhtul tungime su veinikeldrisse.“

„Tehtud, mu poiss. Aga ennem — nagu öeldud: iga asi omal ajal — tuled sa minuga koos kiriku. Mängime orelit.“

Mõlemad sammusid läbi aia nagu kaks vana sõpra, kes üksteist hästi mõistavad, ja iga lillepeenra juures peatusid nad.

„Sina, isa, oleks sa mulle seda kümne aasta eest öelnud. See oleks alles tore teadmine olnud.“

„Sellest võib praegu — oota,“ ja vanahärra mõtles veidi, „kuus aastat võib sellest möödunud olla, siis mõtlesin ma seda teha. Sa olid siin selle noore tütarlapsena. Seal peenarde vahel ta seisis ja lõikas salatit.“

Siis vaatasin ma teile kaua järele, kuidas te kiirel sammul tagasi ruttasite maailma, kus minagi kord noor, lõbus üliõpilane olin olnud ja — kust ka su ema pärit oli. Sel õhtul tuli mulle see mõte. Mõtlesin ometi — see on päris häbistav — aga sel õhtul mängisin ma keset oma noorusmälestusi vana joodikut. Ja see sobis mulle hästi.“

„See on peaasi,“ toonitas Richard Marschall.

Õpetaja oli seisma jäänud.

„Kuidas oligi ta nimi?“

„Kelle?“

„Selle tütarlapse, kellega sa tookord mind tillatasid.“

„Helga. Nuntius. — Meeldis ta sulle?“

„Ma ei saanud kaua lahti sellest muljest. Ta näis olevusena, kes ainult kuuvalges pargis kodus on. Mulle ei meeldi kõik just nii kergesti. Aga sellele soovisin ma päikest. — Mis on temast saanud?“

„Suur ja omapärane lavakunstnik, isa.“

„Abielus?“

Richard Marschall hingas sügavalt. Siis aga ütles ta rahulikult: „Ta oli seda. Võimalik, et eile lahutus oli.“

„Lah — —? seda poleks ma oodanud. See on ju hirmus!“

„Miks siis, isa?“

„Keda Jumal on ühte pannud, seda argu lahutagu inimene mitte. See pole tähine sõna.“

„Ja kui neid armastab Jumal sugugi ühte pole pannud?“

„Mis see tähendab?”

„Ja, isa, sõlmitakse ka abielusid, kus armastust sugugi pole. Seda peaksid sina, kui õpetaja, ometi kõige paremini teadma.”

„Siis on see karistatav. Kes julgeb nii patustada, sel peab ka julgust olema tagajärgede kandmiseks.”

„Ja kui süütu sellest tabatud on? Kes teadmatuses on toiminud?”

„Milline inimene võib endast üelda, et ta süütu on. Loe esimesest Moosese raamatust patulangemise üle.”

„Ma loen parem Önnistegija sõnu: kes teie seast süütu on, see visaku esimene kivi.”

Vana õpetaja võttis piibu suunurgast ja vaatas pojale teravalt otsa. Ja siis algas ta teist juttu.

„Kas läheme kiriku? Orel on suurepärase.”

„Heameelega. Pean ma jälle orelit talama?”

„Kui see sulle lõbu pakub? Muidugi võin ma ka kirikuteenri kutsuda.”

„Muidugi pakub see mulle lõbu. Juba sellepärast, et me siis üksi oleme.”

„Sina,” ütles vanahärra ja pilgutas silma, „see näib kahtlasena. Räägi välja: Tahad sa minult midagi saada?”

„Sinu rahakotist küll kõige vähem. Võib olla aga sinu healt südameilt.”

Nii läksid nad mööda külatänavat edasi. Vana õpetaja avas kirikuukse ja astus pojaga hämarasse ruumi. Ja siis polnud kummalgi muud mõtet kui vaid selle paiga pühalikkus. Kuni orel kõlas. Siis puudus neil mõlemil midagi. Laulmine.

Richard Marschall tallas orelit ja vanahärra mängis. Ja kui voogavad toonid läbi kiriku kõlasid, kuulatas mängija, ja ka talaja teritas kõrvu.

„Kahju, et nüüd seda väikest siin pole,” ütles vanahärra.

„See näib sulle ju tublisti südamesse kasvanud olevat,” ütles poeg ja naeris endas. — —

Peale õhtusööki jäid nad lauaääre istuma. Lõbusalt keerles paberossisuuts nende pea kohal, lennates läbi avatud akna unistavasse aeda. Klaasid olid täidetud ja mõlemad tundsid mugavust.

„Kui kaua pole ma enam pummeldanud,” ütles vanahärra ja lõi pojaga klaasid kokku.

„Prost, mu poiss, terviseks!”

„Sinu terviseks, isa.” Mispärast ei kutsu sa mõnikord oma vanu sõpru külla, või ei lähe ise kord nende poole?”

„Viimane, räägime ainult viimasest! See

võib varem või hiljem juhtuda. Teises ilmas. Sinna on nad end nimelt kogunud ja ootavad mind. Mina olen nüüd see kõige vanem, ja see — see on teataval määral au. Ah sina, poiss, Richard, selles on juba midagi. Kui terve inimelu möödas on, siis alles märgatakse seda. Algas ja lõpp toovad ühed ja samad unistused. Meie aga ruttame ja ei tea seda.”

„Mitte kurvaks saada, isa! Milleks? Nüüd teame meie seda. Ja me tahame uhked olla selle teadmise üle. See ilustab elu.”

Ja kaua laulsid isa ja poeg lõbusaid üliõpilaslaule.

„Isa, sina, ma oleks sind nägema pidanud üliõpilasena!”

„Üsun! Polnud just kõige halvem.”

„Ja kõige õrnem ka mitte!”

„Kõige õrnem? No ja, vähe metsikult ma küll juba elasin.”

„Ja juua võisid sa tublisti!”

„Võin seda täna veel. Prost!”

„Ma ei tunne oma isa enam. Mu isa on tümber vahetatud!”

„Na, mu poiss — küllap ma ikka veel sama olen,” naeris vana õpetaja.

„Sa annad mulle ju halba eeskuju, isa!”

„Ah mis, kui noor ollakse!”

„Seda nimetan ma juba aususeks!”

„Aususeks?” hüüdis vanahärra. „Ilus oli see kõik, suurepärase! Sina, kui ma su ema esimest korda nägin! Mul oli väike varandus, ja temal polnud midagi peale ta neiluliku ilu ja rõõmsuse. Ja usud sa, et ma oleksin küsinud, kas see lubatud on? See, või ei keegi? Sellega oli mul kõik otsustatud. Terve ilma vastu võisin ma seista. See, või ei keegi!”

„Ja sinu isa? Oli ta nõus?”

„Minu isa? No, mu poeg, niisugust nagu näha ei sooviks ma sulle, kui sa ühel päeval oma kallimaga tuled. Esiteks rääkis ta mulle mõistlikult, siis sai ta kurjaks. Aga see ei tähendanud mulle midagi. Mina tahan ju temaga abielluda, mina, mina, mina! hüüdsin ma talle. Kuidas võite siis teie teada, mis on minu õnu? Ja mu kallim naeris mulle vastu ja ma võtsin ta oma kaenlasse — ja kõigi vastuseismiste kiuste abiellusin temaga. Issand, ma tänan sind. Seda pole ma iialgi kahetsenud.”

Ta tõmbas käega üle otsaesise, vaatas kaugusse ja tõstis pikkamööda oma klaasi, nagu lööks ta mõne armsa varjuga kokku.

„Isa, nüüd ei tohi ma enam tagasi hoida. Kuuled sa mind?”

„Poiss, räägi midagi ilusat. Täida uuesti

klaasid. Kuidas küll vein vere kuumaks teeb. Ja, ja, see on veel sellest ajast järel, mil su ema elas. Siis oli veel soojust.“

„Mina olen ka igatsenud soojuse järgi, isa. Viinaseil aastail olen ma olnud üks, nagu sinagi.“

„Üksi? Sina? Ja keset suurt maailma? Miks siis seda?“

„Sellepärast, et ma kedagi armastasin.“

„Ja — sa ei abiellunud? Oi, oi, sina oleksid meil seal Marburgis pidanud olemal“

„Seal oleksid õppinud võitlema maailma vastu, usud sa?“

„Seda sa oleksid pidanud. Kes armastab tõsiselt, sel pole ühtki takistust, mida ta ei suudaks võita.“

„Isa, see on vere hää. Ma armastan Helga Nuntiust, ja ta peab mu naiseks saama.“

Siis pani vanahärra klaasi lauale ja tõusis.

Ja Richard Marschall tõusis samuti.

„See naine laseb ennast lahutada, Richard?“

„Ta oleks pidanud otsima seda oma esimeses abielus. Kes otsib, see leiab, Aga paljud ei otsigi.“

„Tema otsis liigagi vähe, ja ei leidnud seda viieaastase otsimise järele ometi mitte.“

„Mis võis see olla?“

„Kodu. Paigakest puhkamiseks. Tal oli kurb lapsepõli ja külm abielu, Mida ta omale soovib, seda pole palju.“

„Kas si hinda sa ennast liig kõrgelt, mu poeg?“

„Ma hindan end nii kõrgelt, et ma tean, et võin muretseda talle kodu.“

„Sa tahad panna mind vist proovile, Richard. Aga sa eksid, kui arvad, et suudad munta minu mõtteid, mis aastaid juba minus asuvad.“

„Ja kas ka neid mõtteid mitte, mida sa nooruses õigeks pidasid? Kas ei kaalu need mitte kümnekorda rohkem kui tuhandeist raamatuist päheõpitud tarkus? Kes oli siis see, kes noorena end omas armastuses nii tugevana tundis? See oli mu isa. Kes oli see, kes ei küsinud, kas see lubatud on, kes terve ilma vastu võis seista ja hütida: See, või ei keegi!? Jälle mu isa. Ja kes oli see, kes oma isa vastuseisust hoolimata võttis kaenlasse oma kallima ja abiellus temaga, kelle eest ta alles praegu tänas Jumalat, ja mida ta iialgi pole kahetsenud; ja kellel oli vaid üks vastus teistele: kuidas võite siis teie teada, mis on minu õnn? Kolmat korda: mu isa! Tead sa, et ma teda selle

eest palavama armastusega armastan, oma isa?“

„Richard, Richard, sa räägid ju lahutatud naisest!“

„Isa, kui sa ema tundma oleksid õppinud, kui ta väsinult ja murtult õnnetust abielust oleks tulnud, kui sa oleksid tunnud, et sina, sina üks võiksid avada talle eluõnne, sest et su armastus ta vastu nii piiritult suur ja puhas on — oleksid sa läinud siis temast mööda mõne välise nõude pärast?“

„Mina?“

„Oleksid sa pea norgu lasknud ja ise enese eest põgenenud?“

„Poiss — mina?“

„Oleksid sa teda lasknud omale järgi vaadata meeleheitel Jumala ja inimeste üle? Või oleksid sa öelnud, mis sul nüüd veel valgeil suveõil mõttesse tuleb: iga asi omal ajal? Ja siin olen ma inimene, siin tahan ma see olla, nii tõesti kui Jumal mind selleks on loonud, enne kui ma veel tähti tema raamatust tundsin?“

„Poiss, poiss,“ ütles vana õpetaja. „on see mõistus sul ema või isa poolt — —?“

„See on mul mu vanemate poolt, kes mulle elu on annud, nagu ta on!“

Siis läks vanahärra tagasi laua ääre ja haaras klaasi. Ja kui ta ümberpööras, seisid ta sirgelt, ja ta silmis säras imelik läige.

„Tule siia, mu poiss, nüüd pead sa mulle midagi kõnelema.“

„Millest, isa?“

„Millest? Minu minijast! Prosit, Richard!“

Poja pea nõjatus vastu isa laia rinda. Sellist kaisutust polnud õpetaja ammu enam tunnud. Ja ta silistas poja pead, öeldes ikka jälle: „Poiss, mu poiss!“

Ja siis surus ta poja toolile, istus ise ta vastu ja ütles: „Nüüd aga ühtki sõna enam sellest. Hoi a nad oma Helgale, kui sa temalt vastust lähed tooma. Poiss, sa võrgutasid mind veinijoomisele ja kutsusid esile endised ajad. Olen ma niikaua inimene olnud, siis võin ma seda veel mõned tunnid olla. Löö kokku, elagu Marburg!“

Ta ei tahtnud oma liigutust näidata, vana õpetaja. Ja sundimata hakkas ta jutustama oma sõitudest ja unelmitest, ja kui noor, kui noor ta ise kord oli olnud.

Kell näitas teist hommikutundi.

„Toon ma uue pudeli, isa?“

Aga vana õpetaja tõusis ja sirutas naerdes oma tugevaid liikmeid.

„Poiss, poiss, sul oli imeline ema,“ ütles ta ja läks tasa välja . . .

Ja Richard Marschall seisis veel kaua kahvatu pildi ees, mis rippus seinal.

„Ja, ema, nüüd pean sind tänama, et ma nagu sinagi, ilma ja elu nii ilusana leian...! Helga ja mina, me anname seda edasi. Kui mul ta ainult juba oleks, see Helga. — — Head ööd, ema.“

Metsik roosipõosas, mis akent ümbritses, värises tasa. Ja magus õitelõhn hoovas ööst hommikusse.

6. peatükk.

Pealelõunat saatis vana õpetaja oma poja jaama.

„Mina jõuan veel sama palju käia kui sinagi. Kaks tundi järgimööda marssida on mul väike asi.“

„Isa, ma mõtlesin millegi üle järele — “

„Ja, mu poiss, minulgi on sellest ööst saadik midagi mõttes. Ma tahaksin seda sulle öelda.“

„Sul on eesõigus.“

„Noh, siis otse välja. Mis sa arvad, kui ma lihavõtteks pensiooni peale lähen?“

„Tore! Täiesti minu arvamine. Sa võtsid mul nii-öelda sõna suust.“

„Nii? See rõõmustab sind. Siis on mul kergem avaldada oma kergemeelseid kavatusi. Sest — ära ehmata — ma tahaksin need paar aastat, mis mul ehk veel elada on, meeleldi linnas veeta, kus elusoon vähe tugevamini lööb. Vaata,“ jatkas ta, kui poeg vahele tahtis rääkida, „armsal Jumalal ei või midagi olla selle vastu. Kuna ma palju aastaid tema sõnakuulelik teener olen olnud, lubab ta mulle küll veel selle lühikese aja teiega koos inimene olla, ilma likkuse mõttes.“

„Mõistan ma sind õieti, isa? Sa tahad ümber kolida?“

„Ma tahaksin, enne kui ma suren, meeleldi midagi oma poja elutülesandest näha. Mitte kohusetundest — sa täidad oma kohuseid üksi — vaid noh: veresuguluse poolest. Ma tahaksin teie maailma pilku heita, ja väikese uhkusetundega oma lastele vaadata, kes säravail silmil seisavad omil kohadel. Ja, et ennast mitte paremaks teha kui ma olen, ma tahaksin ka meeleldi kord jälle näha teie oopereid ja kontserte kuulda. Mul oli kogu õõ täieline lapseigatsus elu järele.“

Vana laiaõlaline õpetaja vaatas aralt oma pojale kõrvalt otsa.

„Richard, oleks see sulle vastumeelt, kui ma — ütleme: sinuga elaksin ühel tänaval?“

„Minuga ühes majas. Muidu ei tule sellest midagi välja.“

„Ilus. Üks kord kõrgemal või madalamal

kui sina. Minu korter peab ainult mulle kuuluma.“

„Seda pead sa saama. Ja nüüd luba enast südamlikult tänada. Vaata, kuigi meie teed üksteisest on erinenud, ja sageli ka meie arvamisest — et meie aga siiski alati ühes oleme olnud, seda tunnen ma täna jälle.“

Ja vanahärra vastas: „Kui sul enesekord laps on, siis tunnend sa seda veel tugevamini.“

Jaamas kaelustasid nad üksteist tugevalt. „Et sa mul ilma minijata enam koju ei tule!“

„Aga kui ta sugugi minule ei mõtle?“

„Mis? Nüüd võlgnete te mulle seda.“

Siis tõttas rong Frankfurti poole. — — Johanna Grube ootas sõpra jaamaesisel, ja Richard Marschall vaatas ümber, nagu puuduks tal midagi.

„Ta ei tahtnud ühes tulla,“ ütles Johanna Grube, „tal tuli imelik mõte minna jalutama.“

„Kas teate, kuhu ta läks, Johanna?“

„Ülesse, vana pargi juure.“

„Ja — ja ta ei käskinud öelda mulle midagi?“

„Siiski. Just sedasama pidingi ütles ta teile.“

„Kell on kuus. Kui me täpselt Bettermannide juures tahame olla — “

„Ma käisin juba seal ja ütlesin, et teie enne kella üheksat sinna ei jõua. Oli see õieti tehtud?“

„Johanna, mul on siis kolm tundi aega. Kolme tunniga ei jõuta küll ehitada maja, aga alusmüüri panemiseks jätkub sellest.“

„See oleks kena,“ arvas Johanna naerata des, „kui me täna õhtul kahekordselt pidu võiksim pidada. See teeks isand Bettermannile suurt rõõmu.“

„Ah, Johanna, mida ma kõik ei teeks isand Bettermanni meeleheaks!“

„Nüüd jätan ma teid üksi,“ ütles Johanna Grube, kui nad elektritrammi peatuskohale jõudsid. „Sealt läheb tee pargi juure. Ruttu, minge sinna. Jumal aidaku!“

Siis läks ta, ja kõik oli särav ja vaba temas, ja ta mõtted tegustesid vaid nende kahe inimese õnnega, kelle vahel ta oli jaotanud oma armastuse. —

Helga Nuntius seisis pargimüüri ääres kui Richard Marschall teed mööda sinna tuli. Aga ta ei vaadanud mitte aeda, ta vaatas mehele vastu.

„Richard — —!“

Mees haaras ta käed ja hoidis neid tuge-

Põhküpe. Pildistanud R. Dematschek, Schönbergisi, Voigländer-Heliariga.

vasti, kuni ta tormitsev tuiksoon hakkas lööma rahulikumalt.

„Proua Helga . . .“

„Siin lubasin teile kohtamise enesega,“ ja Helga pilk eksis aralt temast mööda, parki. See seisis ootavas suvevaikus.

„Kui armas mulle see paik on,“ vastas Marschall, „nagu salajane eluhäll.“

Nüüd pean ma rääkima, mõtles Helga, ja nüüd ei leia ma ainustki sõna.

Marschall tuli talle appi.

„Kas me ei läheks edasi mööda põlluäärt? Tänav on täna nii kärarikas.“

„Ma tahaksin seda meeleldi. Aga — meid oodatakse?“

„See üksindus siin ei oota sugugi vähem.“

Sõnatult läksid nad edasi ja pöörasid põldudevahelisele teele. Punane moon leegitses kollases viljas. Mõlemad nägid seda pilti, ja nende pilgud kohtasid.

„Kas mäletate, kuidas me teie isa juure läksime? Ma ehtisin juuksed ja riided punaste moonidega, ja olin päris ehmunud, tundes enesel tema pilku. Tal on väga valjud vaated, teie isal, eks ole, Richard?“

Siis mõtles Richard Marschall möödunud ööle ja jaamatulekule.

„Ma isa vaated on nüüd ka minu omad.“

„Oo — —“ tegi Helga ehmumult,

Marschall vaatas talle üllatunult otsa. Ja siis ütles ta naerdes: „Ehk paremini öeldud: ma isa mõtleb nüüd samuti nagu mina. Nii või teisiti!“

„Jumal tänatud!“ tuli tahtmatult üle naise huulte.

„Mispärast siis seda — —“

„Sest et ma muidu — oleksin kartnud, teilt — midagi — midagi küsida, Richard.“

„Siis küsige, proua Helga.“

„Ei, ei, praegu mitte, pärast.“ Ja ta läks ruttu eel.

„Teie kannate valget kleiti nagu tookord, kui me läbi Taunuse rändasime,“ ütles Marschall vähe aja pärast, ja ta pilk ümbritses armastatud, neilikult saledat kogu.

„See on juhus,“ vastas Helga ruttu.

„Oo, teie ei tarvitse end vabandada.“

„Ei, ma ei vabanda end ka mitte.“

„Tähendab, see pole juhus?“

„Ei.“

Siis korjas Marschall kõik moonid, mis olid talle kättesaadaval, ja Helga pidi peatuma, et end nendega ehtida.

„Ma tahan näha teid sellisena, nagu olite tookord, proua Helga,“ ja ta seadis ühe lille naise juustesse. „Siis tundub, nagu poleks tänase ja möödunu vahel kuueaastast vaheaega, vaid me võtaksime elu uuesti sealt, kuhu ta tookord peatuma jäi.“

Palavus tõsis Helga põskile. Ta liigutas huuli, aga sõnu ei tulnud. Ja Richard Marschall tegi, nagu ei märkaks ta seda.

„Richard!“

„Proua Helga?“

„Kas — kas teie isa mäletas mind?“

„Oo, kui edev!“ naeris Marschall lõbusalt.

„See pole edevus,“ ütles Helga, „aga ma tahaksin seda teada.“

„Teist kõneles ta enam kui minust. Möödunud ööl jõi ta teie terviseks, ja veel jaa — kaskis ta öelda teile tervitusi.“

„Ja — lahutust — teab ta?“

„Ta kaskis öelda teile tervitusi,“ kordas Richard Marschall.

„Ja jõi minu terviseks —“, ütles Helga tasa, sulgedes hetkeks silmad. „Ma usun, see oli kõige ilusam.“

Ta sammus jälle eel, kuni kitsas teerada laienes ja neile mõlemale ruumi tegi.

„Richard —“

„Proua Helga?“

„Otsus — “

„Otsus on tehtud?“

„Ja, nüüd on ta tehtud. Üleeilsest saadik olen ma vaba!“

Siis jäi kõik vaikseks nende vahel. —

Kas ei tule ta mulle siis abiks? mõtles Helga, ja ta süda lõi nii tugevasti, et ta uskus kostvat seda kõikjale. Ja ta kiirustas samme.

On see kõik, mis tal mulle öelda on? mõtles Marschall kahvatades. Mispärast ei räägi ta edasi? Miks on siin nii vaikne? Aga ka temalt ei tulnud ainustki sõna, ja ta piinas end naise kahvatus, lilledegaehitud ilus.

Koormatud sisemisest rahutusest jõudsid nad külla.

„Puhkame mõned minutid,“ palus Helga.

Marschall tundis võorastemaja küla lõpul, ja nad otsisid selle üles. Ainult, et limonadi juua. Aga see ei jahutanud.

„Poolteise tunni pärast peame olema tagasi.“ See kõlas Marschalli huulilt nagu enesepilge.

Siis pääses Helgas kõik lahti. Seda kibedajoonelist suud nüüd suudelda, üsna kuumade huultega, päris metsikult ja siiski alandlikult.

„Oo teie pime, pime mees.“

„Tehke mind nägijaks!“

„Ma ei tea, mis mul on; aga et ma praegu ütleмата rõõmus olen, seda ma tean. Nii rõõmus, et, kui me mitte kiirelt võorastemajast ei lahku, ma ühe kuulmatu lolluse võin teha.“

„Proua Helga! Ühe lolluse? Ühe tõelise, noorusliku lolluse? See on esimene mõistlik sõna!“

Siis seisis nad väljas ja vaatasid välkuvail silmil üksteise otsa.

„Joosta tahaksin. Nagu tookord,“ Taunuses, Palun, Richard!“

Ja nad jooksid koos läbi hämara külatänava.

Ja joostes käis Helgal läbi pea: enne kui me viimase üksiku maja juure jõuame pean ma talle seda ütleva.

Siis peatus ta. Metsik, ennetundmatu üleemeelikus oli ta vallanud.

„Ma ei suuda enam. Olen surmväsinud. Kui te mind koju tahate viia, peate mind kandma.“

Ta hüppas ühele põllukivile ja sirutas käed mehe poole välja.

Siis võttis see nad.

„Tulge siia, teie armas, väsinud laps.“

Helga pani oma käevarred ta kaela ümber ja toetus üsna vaikselt ta rinnale.

„Aga ma polegi väsinud,“ ütles ta vähe aja pärast.

„Mida te pole?“

„Ma pole sugugi väsinud. Ma valetasin.“

„See on vast alles armas vale. Aga nüüd silmapilk välja selle põhjusega!“

„Ma tahtsin, et teie mind kannate.“

„Kujutate te seda endale nii ilusana?“

„Richard, Richard! Ja, ja! Väga ilusana!“

See kõlas nagu naer üle õhtuvaikse aasa.

Nagu kinninaelutatult seisis mees ja vaatas raskelt hingates naise poole üles.

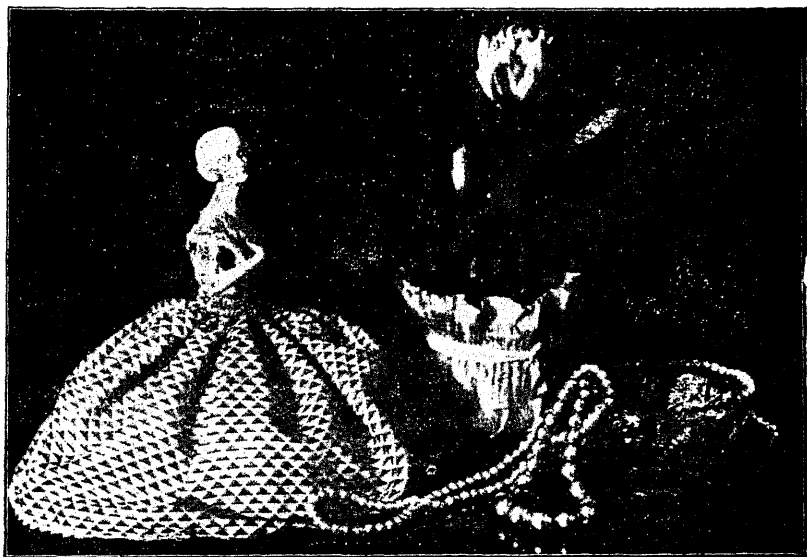
Siis tõusis Helga Nuntius ruttu ta käevarrele ja vajutas oma huuled tugevalt mehe suule.

Nagu õnnistus hoovas üle nende.

Ja kui Helga Nuntius oma pea jälle tõstis, oli ta kahvatu tumedate juusteni. Aga sära ta silmis püsis . . .

„Richard — — “

„Räägi edasi ehk suudle mind. Ainult et ma teaks, et see pole nali!“

„Kingituste laud“.

„Pildistanud P. Bromberger, Schöngaust, Voigtländer-Voigtariga.“

Siis laskis Helga end libiseda maha ja võttis ruttu ta pea oma käte vahele.

„Ei, ei, see polnud nali! Sina, sina! See vallutas mind, ma pidin seda tegema! Pidin! Pidin! Et sa näeksid: mulle on kõik ükskõik, kui sa mind oma kätevahele võtad.“

Siis pani Marschall käe ta ümber. — —

„Tulge, Helga!“

Helga silitas käega üle ta silmade.

„Kas sa mind tahad, ütles mulle?“

„Sellest ajast, mil ma sind tunnen! Seda on seitse pikka aastat.“

„Just sellepärast, et sellest nii palju aega on möödunud! Seda Helgat, keda sa armastasid, pole ju enam.“

Ta tõmbas Helga käe oma käevarrele ja sammus temaga üle aasa.

„Nii armastan ma sind kahekordselt! Helga Nunttiust ja — Helga Marschalli.“

„Helga Marschalli — —“ kordas naine, nagu oleks sellel sõnal iseäralik ilus kõla.

Ja nad rändasid edasi väikesele kõrgustikule, millelt võis näha vana Frankfurti hämarusekastunud tornide ja müüride siluette.

Vasakul ja paremal lainetas vili, ja magus, omapärane lõhn tõusis valmivatest kõrtest.

„See on tervendav õhk,“ ütles Richard Marschall.

„Ah, sina, sina! Nii ilus on olla terve.“

„Nüüd on su elu minu käes,“ vastas Marschall, „ja ma tahan hoida seda haiguse eest.“

„Richard, elu on mulle nii armsaks saanud, sest et sina mulle eluks said.“

„Ja mina? Kõik, mis ma kunstile lõin, olid salajased laulud sulle. Ma mõtlesin ju alati elule, elule koos sinuga.“

„Kevadel . . .“ ütles Helga.

„Selleks ajaks ehitame omale kodu. Väikse valge maja suuremas aias. Sa pead ühes tulema ja aitama ehitada.“

„Ma ei jäta sind enam üksi. Nüüd jagan ma sinuga tööd ja puhkust.“

Nad istusid põlluserval ja vaatasid ikka veel linnale. Lõhnavalt, värisevalt vilja-põllult nende ümber leegitses punane moon.

Siis pani Richard Marschall pea Helga sülele ja oli üsna vait.

„Sina — —!“ ütles Helga imelikult väriseval häälel ja silitas ta juukseid.

Mees kuulis ta sügavat hingamist.

„Mis sul on, armsam?“

„Mis mul on? Küsi minult ometi, kus ma olen? Sina, sina — nüüd olen ma kodus.“

Siis tõstis Marschall käed ja tõmbas Helga pea oma poole alla, ja nende huuled leidsid üksteist valmiva vilja ja põlevate moonide all.

Ja viljast kostsid sügavad eluhääled, ja lilled laulsid õrna, ehtivat viit.

Need olid akkordid täis jõudu ja ilu.

„Tunned sa seda laulu?“ küsis Richard Marschall ja kuulatas.

Helga kuulatas ka nagu temagi, ja ütles:

„Sina õpetasid seda mulle. Ma sain rõõmsaks ja tugevaks, sest see ütleb meile, mispärast meie elame.“

Õlg õla najal läksid nad üle põldude, millest tõusis see laul, ja nad kuulsid seda linnatänavail ja inimeste hulgas, kes neid ootasid.

Üksteisele otsa vaadates kuulsid nad seda ja üksteist puudutades.

„See on surematu,“ ütles Richard Marschall, „ja meie oleme seda ka, kui me seda usume.“

„Ma usun seda, armsam.“

Ja kaugel silmapiiril kerkis nende ees park, milles valitses alaline õitsemine ja laulmine.

„Astu sisse,“ ütles Richard Marschall, „meie oleme kodus.“

(Lõpp.)

Tõlkinud Martha Schvalbe.

Kingitused.

Aleksey Dolgoshev.

*Kallis, täna su sünnipäev:
kinkida midagi tabaksin
sinule.*

*Kallis, homme mu sünnipäev:
kinkida midagi tabaksid
sina ehk minule?*

*Aga kingitus milline
ilusaim — vastastikune?*

*Miks sa punastad, — arvadsa,
et pead suudluse kinkima
sina minule ka! . . .*

Jõulud neljakordses majas.

Ameerika kirjanik **Margaret Sangster.**

2

„Jah, ta kosub siin,“ vastas neiu. Ja naeris. „Tellime talle hotellist süüa. Ütle, jõulumees,“ — ta silmist paistis kaastundmus — „kuidas maitseks praad kartulitega?“

Vanamees vahtis neiu nagu oleks see ingel. Ta paledesse kerkis nõrk puna.

Noor hambaarst vaatas töölt üles. Ta särgirinnal olid mõned veepiisad. Ta kaelaaside oli viltu. Kuid ta oli ilusam kui iialgi varem.

„Kallim,“ ütles ta ja naeratas neiuale vastu. „Telefoneeri, et mind takistas õnnetus . . . Oh, sa oled suurepärane!“

„Võime koos vaesedki olla,“ vastas neiu, „nagu siiamani!“

Ta sõrmed paitasid vanamehe katkist varukat. —

Istudes üksi ja oodates, et mees oma võtmeaga avab ukse, kannatas Myra Thomas uskmatauid piinasid. Ei näitunud võimalik peale rahulikke aastaid — neid oli tervelt kaksikümmend — et too võimatu oli juhtunud! Ta oli alati nii kindel olnud oma Henrile. Nii julge ta armastuse peale. Ta oli küll teadnud, et teised mehed petavad oma naisi — kuid Henry oli — Henry!

Ta ei oleks seda iialgi uskunud, kui keegi seda talle oleks jutustanud. Ta oleks seda pidanud inetuks, pahatahtlikeks klatshiks. Klatshiks, mis rikkale maaklerile kahju teha tahab. Kuid seda ei olnud ükski öelnud. Ta oli seda ise näinud, oma silmadega.

Kõik juhtus sellest, et ta nii varakult läks jõuluostusid tegema. Ja sel õhtupoolikul tahtis ta veelviimaseid puuduvaid jõulukinke osta. Täditütrelle pärlitest käekoti ja oma õe nooremale võsule hõbekuljused. Ta ruttas läbi lumetuisu suure, tuledest sädeleva kaubamaja poole. Ja astus otsekohe ehteasjade osakonda.

Ja seistes seal ning otsides hõbekellukesi suurel kandikul, nägi ta äkki oma meest — ja kõige ilusamat neiu maailmas. Nad seisid ainult kaks letti eemal ja nägid ainult teineteisest.

Henry nägu paistis nii õnnelik, vaadates minu saledaid sõrmi, mis kinnitasid kaelahte lukku ta saleda, valge kurgu kohal. See oli imeilus kaelaehet — suurte, roosakate kividega — nii et Myra imetluses hinge

kinni pidas, kuni talle meenus, et ostja oli temaga mees!

Kuidagi õnnestus tal oma ostu lõpetada. Ta ostis kuljused ja maksis nende eest. Kuid ühtlasi nägi ta ka, et Henry oma ostu eest rahaga ei tasunud. Ta nägi, et mees võttis taskust tshekiraamatu. Ta nägi et ta sealt kolm tsheckki välja rebis. Ja nägi, et sellalle ulatas õhukese paki, nägi, neiu naervaid silmi ja nägi neid mõlemaid lahkuvat. Üheks silmapilguks tuli talle mõte neile järele rutata. Kuid siis langesid ta käed alla ja ra tegi sammu tagasi ning teisel minutil kadus ta rahva sekka.

Ning siis läks ta pimesi täditütrelle käekotti ostma. Umbkaudu jõudis ta hämaruses koju. Oli enesele shiffonkleidi selga tõmmanud ja juukseid kohendanud ning dinnerilaua punaste lilledega kaunistanud, millega oli hiina teenri imetluse esile kutsunud.

Siis nägi ta jälle neidu enese ees, kaelaehet kõrgele tõstetud kätes ja neiu punaseid huuli. —

Kell oli juba üle seitsme, kui võti lõpuks võtmeaugus kõlises. Henry astus sisse laia, rahuliku naeratusiga! Kuid Myra ulatades talle pale suudluseks, tundis äkki, kõik oli komöödia!

„Kas oli kibe?“ küsis ta.

„Muidugi!“ vastas Henry. „Mul ei olnud isegi aega einetada! Lasin enesele piima ja võileiba tuua. Ja sellepärast olen väga näljane. Kas lõuna on valmis?“

Myra noogutas, Ta ei saanud vastata.

Henry ei olnud just mitte valetanud. Ta ei olnud öelnud, et oli linnas käinud. Kuid ta lasi Myrat seda aimata. Ta ülalpidu — Myra nägi vaimus filme, mis oli näinud — tõendas süüdi!

Dinner möödus väga vaikselt. Myra ei rääknud just palju. Ta käed askeldasid lusikate ja kahvlitega ja ta suutis õige vähe süüa, kuid hiina teener serveeris väga häid rooge.

„Proua ei söö täna, Tshang,“ ütles Henry hiinlasele, kui see vahetas taldrekuid. „Jõulu ärritus on ta närviliseks teinud!“

Hiinlane kihistas. Ta jumaldas Henryt. Ka Henry pidi naerma.

„Ära end vaeva,“ ütles ta Myrale. „Võid ju hiljem süüa, kallid!“

Myra tundis selle sõna juures pistet.

Dinner jätkus. Järgnes salat pirnidest ja apelsiinidest — homnikumaalase unistus. Mingisugune lihapasteet täitis õhku uskumatult hea aroomiga.

„Lähme kohvi jooma,“ ütles Henry, lõpetades teise pasteedi tüki, „elutoas on mõnusam.“

Ja Myra, rõõmus, et vabaneb, noogutas nõusolevalt.

Tshang tõi kohvi paberõhukesis tassess. Asetas nad lauakesele abielupaari vahele. Lahkus vilistades toast. Ta oli nii õnnelik!

„Tõepoolest,“ ütles Myra, kui üks oli langenud kinni hiinlase järele, „tõepoolest, Henry, sa peaks Tshangiga kõnelema. Ta kombes on võimatu.“

„Oh, ei tee viga,“ ütles Henry. „Armastan, et ta vilistab ja on õnnelik. Ta on nii noor. On kena elada noorte seas.“

Myra krimpsutas nägu. Noored! Oh, see oli juba füüsiline valu. Ta tõstis käe väri-seva suu juure.

Ta tahtis olla rahulik ja ennast valitseda. Ta tahtis Henrile öelda, et ta teda kinni ei pea. Et ta tema õnne takistada ei katse. Ja kui Henry soovib noorust ja naeru, lubab ta talle seda — ega katsugi teda enesele hoida. Tatahtis nnustada pikad, õnnelikud aastad — tahtis —

Kuid Henry pani äkki tassi käest. Nõjatus Myra poole üle kitsa laua.

„Mis sul on, kallis?“ küsis ta ja ta ümarik nägu oli äkki tõsine. „Milles asi seisab? Sa ei kõnele üldse — ega rõõmusta ka mitte. Sü ilme on sarnane, et võiks arvata, et ootad viimast päeva. Mis on juhtunud? Kõik on ju korras — meil on jõululaupäev.“

Myra värises närvilikkusest. Ta igatses toetada pead Henry õlale ja end välja nutta. Tõelisuses aga hakkas ta taskurätikut otsima.

„Arvan, et olen väsinud,“ ütles ta. „Ehk olen ka külmetanud.“

Henry naeris. „Muidugi on mu tüdruk väsinud,“ ütles ta õrnalt, „sisseostud vajad aega! Sul on vaja end lõbustada. Tahtsin seda homseks hoida,“ ta ulatas käe rinatasku, tuues sealt esile sametkarbi ja ulatas selle üle laua Myrale — „kuid on vist parem, kui annan ta sulle kohe!“

Karp oli Myra kätes. Ta avas selle mehaaniliselt. Ja nägi läbi pisarate imeilusat kaelaehet. Roosakate kividega.

Henry kõneles edasi. „Ma ei teadnud,“ ütles ta, „kuidas ta sulle sobib. Sellepärast võtsin täna õhtupoleel kellegi tuttava preili

kaasa — ärisõbra tütre — ja lasin tal seda proovida. Kena tüdruk — sinu tüüp...“

Helen astus raskelt trepist üles. Ta tundis headmeelt sellest, et elas kolmandal ja mitte neljandal korral. Et pidi ronima ainult kaks treppi, mitte kolm.

„Loodan,“ mõtles ta endamisi, seisatades ukse taga, „et Betty on õhtusöögi valmis seadnud. Olen nii väga väsinud.“

Kuid astudes elutuppa mõistis, et Betty ei olnud õhtusöögile mõelnudki. Et toad olid koristamata ja tolm pühkimata. Ehk voodidki ehk olid veel tegemata!

Elutuba — kui korda seatud — oli kena ja mugav. Helen, kes töötas dekoratsiooni firmas, oskas korterit mugavaks teha. Ja pealegi sai ta nii mõnegi asja odava hinnaga kätte. See kõik tegi korteri sisseseadmise kergeks. Kuid kõige ilusamgi korter ei ole ilus, kui eilsed ajalehed lebavad põrandal — kui pooltosinat tuha-toose on täidetud alles paberossiotsadega. Kui kesk põrandat seisab kaardilaud tarvitatud sööginoode ja tühjaksjoodud kohvi-tassiga.

„Oh, kui halb!“ arvas Helen eneses, vaadates ringi korratus ruumis. „Arvasin, et mu päevatöö on lõppenud — kuid nüüd tuleb veel peale hakata!“

Ta viskus pehmesse tooli. Ta näis väsinud.

„Betty —“ hüüdis Helen uuesti.

Oli kuulda, kuidas kaks arvatavasti paljast jalga põrandale astusid. Toakingad jalga tõmbasid. Siis ilmus Betty elutoa uksele veale. Sale ja pikk nagu paju — blonde juustega.

„Taeva pärast,“ ema,“ ütles unine hääl, „miks hütad sa nii valjusti?“

„Kallis,“ Heleni väsinud hääl oli üllatavalt pehme, „Kas tead ka, mis on kella-aeg? Tulin juba kontorist koju. Õhtu on käes!“

Betty vastuse järele otsustades, näis tema olevat ema ja mitte tütar.

„Ja kas tead,“ küsis ta vastu, „mis ajal koju tulin? Kell kuus hommikul. Ärkasiu keskpäeval, jõin kohvi ja heitsin voodi tagasi. Tantsisin läinud ööl tallad läbi. Ma ei tea, kuidas seda täna öösel jälle jaksan!“

Heleni hääles kuuldus peaaegu kaastundmus. „Siis ära mine täna öösel tantsima,“ palus ta. „Milleks ka, on ju jõululaupäev! Jää üheks korra minuga. Ehime enestele jõulukuuse. Tellisin ühe väikese puu punases potis, lillepoest. Telefoneerisin ka kana pärast. Meil võib tõepoolest lõbus jõulu-õhtu olla!“

Kuid Betty haigutas, sirutades saledaid, valgeid käsivarsi blond käharpa kõrgusele. „Kuidas tuled sarnaseile mõtteile, ema?“ haigutas ta. „Kas usud, et mind nii vähe pannakse tähele, et võiksin sarnasel ööl puududa. Ütle — mis on kell? Tedi tuleb mulle kell seitse järele.“

Helen vaatas automaatselt oma käevõru-kella. Ta silmad ei näinud mitte kohe. Ta katsus enesele Tedi nägu meele tule-tada. Ta vastas alles mõne sekundi järele.

„Sul on veel kaks-kümmend minutit aega,“ ütles ta hääletult.

Betty näis elustuvat, „Taevas!“ hütiatas ta. „Pean kiirustama. Ütle, ema, kas võid tuba enne Tedi tulekut korraldada? Võtan veel vanni ja riietun.“

Ta kadus toast — ta kotsad klõbisesid kojas, siis vannitoas. Siis hakkas vesi vanni voolama.

Helen tõusis väsinult toolilt. Kangete sõrmedega võttis ta kübara peast ja asetas selle mantliga koos seinakappi. Siis koputati uksele, ta võttis käskjalalt paki vastu — see oli vist väike kuusk. Korraldas elutuba, tõstis ajalehed põrandalt. Tühjendas tuhatoose, viis sööginõud kööki. Tõmbas stoorid üles, nii et okaspalmi pärjad nii seest kui tänavalt näha olid.

Vesi voolas kraanist vanni. Täitis vannitoa imelise, kugistava kõlaga. Betty jalad — jälle jalad — astusid läbi koja. Akki tulid Helenile pisarad silma. Talle meenus, kuidas Betty väikesed lapsejalad viieteistkümme aastat tagasi, samuti ühel jõululaupäeval, kojas olid jooksnud. Kuidas Betty, väike olevus kuldsete lokkidega, end oli heitnud vastu ema mustalt rietatud õlga.

„Ära nuta, ema,“ oli Betty siis öelnud. „Armastan sind. Jõuluvana tuleb — ehk tuleb isagi tagasi, koos jõuluvanaga —“

Tuba oli korras. Padjad toolidel olid kohendatud. Lauad tolmust puhtaks puhitud. Kõik inetu oli eemaldatud.

Helen ohkas ja läks uuesti ust avama, kuna jälle koputati.

See oli Tedi. Helenile meenus ta nägu, kui nägi teda. See oli nägu, mis oli raske meeles pidada, kuna sarnanes iga teise nooremehe näole, kellega Betty ialgi oli tantsinud ja flirtinud. Ta must ülikond ja valge kaelaside olid laitmatud. Ta mustad juuksed näisid lakeeritud.

„Tere õhtut,“ ütles ta. „On Betty —?“

Betty vastas kuskilt kaugelt. „Tulen!“ hüüdis ja ta häälel kõlas hõbedana.

Tedi astus üle läve. Tuli endastmõiste-

tava kindlusega elutupa, Vaatas heakskiitvalt sügavaid tugitoole.

„Teil on kena korter,“ ütles ta.

Helen naeris. „Olen dekoraator,“ selendas ta. „Olen halb omas kutses, kui mu korter oleks ebameeldiv.“

Kuid Tedi ei kuulnud teda. Ta silmad vaatasid ukse poole, millel seisis Betty valges siidkleidis, mis ulatas jalgadeni. Ta kuldblondid juuksed olid siledalt tagasi kammitud, jättes ta väikesed kõrvad vabaks. Betty näis värsket nagu lill, mis võetud just lillepoe vaateaknalt.

„Sa näed kena välja,“ ütles Tedi, „kuid suu ei meeldi mulle. Ma võtaksin heledama huultepliatsi, kui oleksin sina.“

Betty kulmud tõmbusid mõtlikult kokku. „Kas t õ e s t i?“ küsis ta.

Helen oli unustatud. Oli unustatud tema poolt loodud kodu. Huultepliats näis silmapilgul kõige tähtsam. See ongi elu, mõtles Helen. Nii mõtleb noorsugu!

Siis vaatas Tedi kella. „Teistega kohtame restoraanis,“ ütles ta. „Kiirusta, Bets. Meie ei tohi hilistuda!“

Betty võttis rohelisest sametist õhtumantli õlgadele. See näis suur küllalt, et temataolist nukku sooja hoida. Siis suudles Betty ema. Lühidalt, kergelt — et huultepliats ei värviks.

„Mine vara voodi, ema,“ ütles ta. Ära mind oota. Tulen alles koidu ajal.“ Lisas siis mõtlikult. „Saada pealegi kana järele õhtusöögiks. Meil on kodus ainult mune!“

Tedi hoidis ukse lahti. Ta kummardus Heleni ees. See näis läinud aja heade kommete järelkajana.

„Rõõmsaid jõulupühi ja head ööd,“ ütles ta. „Betsyl on õigus — ärge oodake. Ma hoolitsen ta eest.“

Ta sulges ukse. Ja Helen kuulis teda veel läbi ukse ütlevat:

„Mis ta hakkab peale? Kas jääb ta täitsa üksi?“

Ja kuulis Bettyt tasasalt vastavat:

„Oh, arvan, et ta hakkab lugema. Ta on väsinud. Tal ei hakka igav!“

E i h a k k a i g a v ! Helen, mahajäetud kogu elutoas, tundis end nii üksi, et ta hingnäis määratu valuna. Istudes kokkuvajunud suures tugitoolis, mõtles ta, et kõik need viieteistkümme aastat, ta mehe surmast saadik, olid kaotatud aastad. Jäädes üksi oma väikese tütrega, oli ta kulutanud palju julgust ja energiat. Ta oli tõusnud firma ilusamast müüjannast iseseisvaks kohale. Talle maksti head palka. Ta oli v a e v a näinud, et tütrele kõik anda,

mis talle näis vajalik. Ja mis oli ta saanud tasuks? Võib olla, et armastust; talvalik lapsearmastus ema helluse eest! Kuid mitte õrnust, mida taigatses. Ega hoolitust. Ega isegi tänumeelt.

Tänavalt, kaks korda madalamal, kostis laul. Helen kuulatas hajameelselt, kunitalle meenus, et need olid jõululaulude lauljad tänaval. See oli ilus komme, millele elanikud majades vastasid seega, et asetasiid põlevad kütünlad akendele. Helenile meenus, et ta aknal puudus kütünal.

„Ei imestagi, et selle unustasin!“ ütles ta kibedusega.

Kuid kibedusest hoolimata tõusis ta ometi toolilt ja läks kütünalt otsima. Ta leidis kummufi laekast suure punase kütünla ja asetaski ta vasksesse kütünlajalga. Kütünlajalg näis inetu ja kohmakas. Kuid kütünal oli saled, elegantne. Ta tuli sädeles kul-lana.

„Betty on nagu see kütünal,“ mõtles Helen ja leidis äkki, et kibedus tast oli lahkunud, „elav, põlev ja ilus. Mina — mina olen kütünlajalg. Hoian ta ilu, et ta võiks ilusat valgust heita . . .“

Ohates pani ta kütünla aknale okaspalmi pärja alla.

Läks siis kööki õhtusöögiks mune keetma . . . —

„Arvan,“ ütles kunstniku naine, „et see sinust on rumal sarnase valgusega töötada. Pea meeles, et silmad peavad eluaeg kestma!“

Kunstnik piilus lõuendile. „Kui külm ta näib,“ ütles ta. „Vaata siia! Milles seisab viga?“

Kunstniku naine astus lähemale. Heites enne ruttu veel ühe puuhalu kaminasse.

„Vajame meiegi soojust,“ ütles ta. „Külm ateljee on väljakannatamatu. Vist on põhjatuul.“ Vaatas siis lõuendile ja ütles viivitades: „Leian, et ta näeb kena välja, et siin viga ei olegi.“

Kunstnik noogutas. Ta noor nägu paistis siiski murelik. „Jah, ta on ilus,“ ütles ta. „Kuid ta ei ole madonna. Pigemini mõni revütügirl. Ilme ei ole õnnestunud. Ma ei taba seda pehmet madonna pilku, sa mõistad ju —“

„Tean,“ ütles kunstniku naine. Ta silmad ja ta naeratus sädelesid.

Kunstnik jätkas tööd. „Kui sul midagi selle vastu ei ole,“ ütles ta, „katsun veel õne. Tahan sinuga dinnerile minna — ära vaidle vastu, võlgnen seda jõuluõhtule, ja ma rõõmustaksin kahekordselt, kui see töö on õnnestunud. See on mu esimene

suur töö,“ vabandas ta. „Järgnevad kindlasti ei ole nii rasked!“

Kunstniku naine oli jälle eemaldunud. Ta seisis jällegi kamina ees.

„Rõõmustan,“ ütles ta, „et lähme dinnerile — kuigi meil selleks puudub raha —“ ta naeratas uuesti. „See jõuluõhtu peaks meid üllatama, Tahtsin sulle midagi öelda!“

„Nii?“ ütles kunstnik. „Arvan, et arvan selle ise ära.“ Ta töötas usinalt.

„Tõesti?“ küsis ta naine pinevalt.

„Tahtsid vist öelda,“ ütles kunstnik, „et armastad mind.“

„Kallim,“ sosistas naine, kuid punastus äkki — või oli see kaminatule kuma ta näol?

Ta katsus kõneleda, kuid loobus sellest siis. „Kas pean ümber riietuma,“ küsis ta, „ennekui läheme?“

„Ei,“ vastas kunstnik. „Siis peaksin minagi riietuma ümber. Istu veidi, olen kohe valmis. Ja ära kõnele, kui suudad vaikida!“ Ta ohkas. „Lõpetan kohe.“

Kunstniku naine ohkas ka. „Toon oma käsitöö,“ ütles ta, „istun sinu juure ja olen vait kui hiir!“

Kunstnik naeris. „Missuguse käsitöö?“ küsis ta. „Ei ole sind ialgi käsitöid õmblemas näinud meie abiellumisest saadik. Kuid mu sokid nõelud sa küll ja mu nõõbid õmbled ette . . . Kas tahad mind ehk majajaisaks kasvatada?“

Ta naine ei vastanud. Ta läks laua juure, mis asus ateljee teises otsas. Võttis laualt sinise kastikese, milles kord kompevekid olid olnud. Võttis sellest midagi pehmet ja valget. Nihutas tooli oma mehe lõuendi lähedale, nii et võis kasutada ta heledavalgusega töölampi. Hakkas siis, veidi närviliselt, peeneid, hoolikaid pisteid tegema.

Ta mees askeldas paletiga. Segas parajasti kahte värvi üheks. Kastis siis pintslit segusse. Nad vaikisid minuti — viis — kümme minutit. Ja siis —

„Ei lähe,“ ütles kunstnik meeleheitliselt. „Olen kogu päev silmade kallal vaeva näinud. Ja ei saa neid elustada. Asi ei oleks nii halb, Nell“ (Nell oli ta nimi), „kui maaliksin mõne kalendri või raamatu jaoks. Kuid see maal on määratud kiriku jaoks! Inimesed otsivad tast —“ ta katsus väljendada alandlikult — „lohutust ja elujõudu. Ja see naine siin on ainult nukk. Ma ei saa tast midagi teha.“

Kunstniku naine ei vastanud kohe. Ta õmbles vaikselt edasi. Väike, valge ese-

meke ta käte vahel hakkas juba vormi võtma.

„See tuleb sellest,“ vastas ta lõpuks, „et sul puudub mudel. On raske töötada mudelita.“

„Hoidsin raha kohku,“ vastas kunstnik, „meie tänaseks õhtuks. Ja pealegi, kust saaksin madonna näoga mudeli? Vaata ise.“

Nell kehtas vaikselt õlgu, „Ei tea, kallim,“ ütles ta, kuid äkki värahtus ta hääl, „Miks ei tööta sa päeval? Võid ju homme töötada. Ülehomme. Asi ei ole rutuline.“

Ta viivitas, lisis siis: „Soovin,“ ütles ta pehmelt ja ta käsitöö langes ta sülele, „et oleksin ise imeilus. Et võiksid mind maalida. Et võiksin sind seega aidata. Kuid ma ei ole nii kaunis, olen kaunis alandliku välimusega. Ma tahtsin aga veel muud öelda,“ kogeles ta äkki ja peitis näo kätte.

Kunstnik lasi paleti kukkuda põrandale. Kargas toolilt üles. Ja põlvitas äkki oma naise tooli ees.

„Mida, Nell,“ küsis ta, „mida, mu lemmik. Mis sul on? Arvan, et oled ilus. Millele sa mõtled? Kas arvad, et tüür on

maksmata, ära sellepärast muretse. Tasume ta tuleval nädalal.“

Ta tugevad sõrmed tõstsid naise lõua üles. Ta võttis selle käed näolt.

„Kas nii viisi pead end jõuluõhtul üleval!“ tõreles ta pehmelt, „Mis on, mu armas! Ma suudlen need rumalad pisarad ära —“

Kuid siis vaikis ta äkki. Vahtis äkki oma naise silmadesse. Need olid sinised, pehmed, imeilusa ilmega ja täis pisaraid.

„Jumal!“ ütles kunstnik. „Mis — Nell! Sul on ju madonna pilk. Ütle, kas —“ ta läks tagasi lõuendi juure — „ma katsun veel,“ ta käsi otsis pintslit. „See on ju — nagu ime . . .“

Politseinik peatus silmapilgu hotelli ees. „Jõululauljad tulevad,“ ütles ta.

Uksehoidja lõi käsi kokku. „Nad on vist rohkem külmanud, kui meie,“ vastas ta. „Vaadake, nad peatuvad tolle maja ees. Armastan isegi toda maja.“

Lauljad kandsid sooje üliriideid. Ja labakaid. Mõnede hääled olid karedad. Kuid üks tütarlaps laulis veel kõrgelt ja ilusalt. Ta hakkas laulma —

„Püha öö —“ laulis hääl. „Vaikne öö —“ jatkasid teised hääled.

Politseinik pühkis ninalt lumehelbe. Ohkas raskelt. „Eks ole, ilus;“ ütles ta.

Kuu kiired.

Leida Tults.

*Tulevad pikas reas,
Kuldsed hõbedaste seas,
tulevad, laskuvad alla,
ei vaata kurvält, ei kalla
ka rõõmu ühtegi lehte,
ei pane end õiedki ehke
noisf kiintest hiilivaist
kui kullas kumedaist.*

*Mässivad ainult end
kui ämblikuvõrgu lend
puude tuhmund konfuuri,
teevad varje nii suuri
ja kaitsavad kiikuda õitel
kui õrnemad pufukad kõrfel,
kuul on nad saadet,
ei muud neil aadet.*

Kindel kodanik.

Austria kirjanik **Hans Watzlik.**

Kuna vana äriteenija Zölestin toiduainetekaupluse rullukse üles tõstis ja siis aita ruttas vaatama, kui palju hiiri lõks öösel püüdnud, jalutas kaupmees Anton Oelberger poes kärsitult edasi-tagasi ning vaatas ikka jälle oma kuldtaskukella, mis pärit oli parimast Genfi vabrikust, Öpipoiss Fritz ei olnud veel tulnud, ja see vihastas teda.

„No täna pesen ma tal tublisti pead! Selline vedelemine peab lõppema!“ nõustus ta.

Tema pidas väga tähtsaks ostjate kiiret teenimist, Ta riulitel ootasid jahu, kohvi, suhkur ja sool valmiskaalutult paberkotides, et neid saaks viibimata kätte anda ostjale. Seejuures pidi Fritz kiiresti tegetsema. Ainult õnn oli see, et täna ostjad nii varakult ei ilmunud kui muidu, poisi viibimine oleks läbimüügi kiirust suuresti takistanud.

Välkiire teenimise äripõhimõte oli härra Oelbergi juures häid tulemusi saavutanud: ta äri oli väikesest kauplusest hiilgavaks suurettevõtteks arenenud. Täna kuulus ta linnakese põhisambaiks ja oli kodanlise korra ja kindluse eeskuju; raekojas ja õllelauas võeti ta arvamus kuulda ja kiideti heaks; olgu aeg lühike või pikk, kord võis ta vististi tõusta linnapeaks. Ümmargune kõhukene suurendas lugupidamist tema vastu. Ta oli abiellunud linnakese tublima ja rikkaima tüdrukuga ja see oli talle kaasa toonud hulga mõjurikkaid sugulasi, kes kõik tema ärist käisid kaupa ostmas, Tema ise oli kokkuhoidlik ja ei sallinud pillamist; isegi oma kõigepisematki varanduseosa silmitses ta aupaklikult ja aukartlikult lähenes ta oma rahakapile. Raha ja varandus olid tema arust Jumala parimad annid. Ja ta äri seisis kaljukindlal põhjal.

Tema lähem juhtmõte oli kaupa võimalikult puhas hoida. Teenijad ei tohtinud tema poes müües peaaegu mitte midagi sõrmedega puudutada. Olid olemas puust tangid, millega äädikakurgid purgist välja võeti, kahvlid heeringate jaoks, sarvlusikad mooside väljatõstmiseks, kenad kühvlid vürtsi jne. jaoks. See meelitas ostjaid. Messingist kaalud läikisid, põrand pesti iga õhtu pärast poe kinnipanekut puhtaks. Sõnad tolm ja mustuse olid Anton Oelbergi sõnaraamatust maha kriipsutatud.

Otse samal põhjusel ei äratanud ostja, kes uksekella helinal parajasti poodi astus, kaupmehe headmeelt. Öösel oli vihma sadanud ja sellepärast ei võidud ostjalt just saapapuhtust eeldada, mis üsna loomulik oli. Aga mis see mees oma saabastega poodi tõi, ületas igasuguse mõõdu. Näis, nagu oleks ta kõik linna sopaaugud läbi tallerdanud. Isegi väljas läve taga seisval raual polnud ta neid puhastanud. Vastutulelik naeratus, mis kaupmees oma näole võlunud, kadus kellaheli kuuldes ja ta silmad jälgisid tusaselt jälgi, mis tulija katkised ja lapitud saapad põrandale jätsid. Veel enam pahandas ta, kui sissetulija oma käe välja sirutas ja enda seega tunnistas kerjuseks. Oelberg ei näinud kerjuseid oma keldrikaupluses meeleldi. Kerjused eksitavad äritegevust.

Seda nõudvat kätt kattis mustus ja ta oli täis ehmatavat aplust. Lühemale käevarrele määratud varrukas laskis käerandmel näha sinakat joonist, nagu neid mõned meremehed tätoveerituna kannavad. Mis ta õieti kujutas, polnud õieti näha. Higine särk haises hapukalt. Ja värisev hää ütles: „Nälg!“

Kaupmees sügas tusaselt oma põske. See hulgas nõudis nähtavasti nagu oma õigust, et talle midagi antaks ja teda söödetaks. Alles nüüd võttis ta oma küberarabala peast. Inetutest juustest esines rusikasuurune paljas muhk, habe oli tal juba nädalaid ajamata. Kuid ta silmad olid paluvad ja alandlikud. Nähtavasti oli tal kõht väga tühi, sest ta hingas sügavasti poes seisvate toiduainete head lõhna.

See nuusutamine ei meeldinud kaupmehele; tal oli tunne, nagu oleks keegi temalt võtnud midagi maksuta ja nagu reostataks sellega tema poe lõhna. Ja oma pahas tujus otsustas ta enne mingisuguse annuse andmist hulgusele kasulikku jutlust ütelda, ja algss pühalikult:

„On kurb tõsiasi, et hulk terveid mehi põlgab ausat, püsivat ametit ja endid pigemini pühendavad igapäevasele kerjamisele. Teie olete täna juba kolmas, kes mind tülitab,“ valetas ta. „Ja mis saavad siis meie kohalikud vaesed, kui väljastjooksnud hulgused nende annused nende eest ära näpsavad? Muidugi hakate nüüd kiruma maailma pahesid. Seda ma tunnen. Aga

ma ütlen teile ja seda pidage meeles: maailm on see, mis inimene temast teeb!“

Anton Oelberg silmitses rahulolles läikivaid toose, karpe riiulitel, säravat kaalu ja ilusaid sildikesi sahtlitel. Seal kõrvalruumis seisid raamatud, kuhu ta üles oli märkinud oma varanduse seisuga, oma sissetulekud ja väljaminekud soliidis kirjas, mille kaunidusse ta oli armunud. Kohusetunne valdas ta. Siin seisis ta, aus, lugupeetud mees, amet ja leib kindel, väljakasvanud nagu kaljust, ja tema ees see juurteta, tuulest siia-sinna kõigutatud hulgu, varanduseta, põhjaläinud logard ja homme ei tea kus. Oelberger vihkas igaüht, kes ei elanud oma majas, mis siis rääkida sellest tuulisest hulgusest, kes enesele elukohaks oli valinud maantee ja voodiks mõne põõsaaluse. Ja nõnda ta jutlustas ja rõõmustas, et oskas nii tarku sõnu rääkida. „Teie olete tugev mees,“ lõpetas ta. „Mispärast teie kerjate?“

Kerjuse alandlik nägu muutus kurjaks. Ta astus sammu lähemale.

„Kui ma parem oskaksin varastada, ei ma siis hakkaks kerjama,“ ütles ta jultunult.

„Palun mind selliste lollustega mitte tülitada,“ vihastas kaupmees, „Olen linnanõunik ja tahan hoolt kanda, et teid meie linnas iial ei sallitaks.“

Kerjus ärritus. Nähtavale tulid tal kollased hambad, silmades helkis tal viha, ähvardus ja teatud üleikäivus, mida kaupmees ei taibanud.

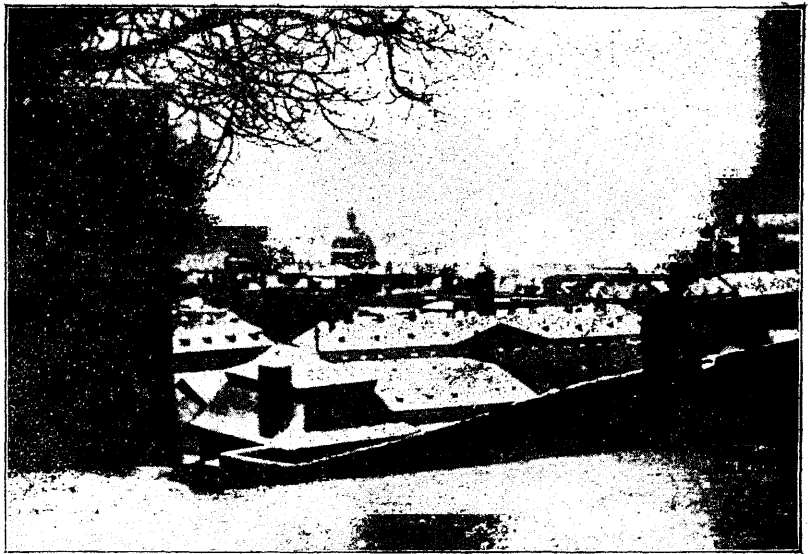
Et vastikust ja võib olla kardetavast inimesest lahti saada, võttis Oelberger kassast kõige pisema raha, mis seal leidis, ja pani selle letile.

„Seda on liig vähe,“ ütles hulgu, „selle eest ei saa tänapäeval midagi.“ Oelberger hakkas keema.

„Kas pean teile andma tuhandelise? Arvate, et ma raha teen? Kerjate raha ainult joomiseks!“

Ta silistas iseene kätt, nagu tahtes enast rahustada.

Meeletu kerjus hakkas raha ja visk

M. Wenisch, Praagast. „Praga“. Pildistatud Voigtländer-Hellariga.

selle vihaselt põrandale. „Ma vilistan sulle selle peale!“ ütles ja pööras ukse poole. Kui imelikult see mees oma suurte jalgadega käis! Nagu lombakas hobune! Ja ta oli ütelnud sina, see võllarook temale, linnanõunik Oelbergerile! Ja kaupmees kiskas valjusti: „Näru!“

Mees pöördus lävel veel kord, silmitses kaupmeest nähtava vihaga, kergitas kübarat ja viskas ukse oma taga nii kõvasti kinni, et uksekell ägedasti hakkas haukuma.

Härri Oelbergeril oli himu talle järele rutata ja kõrvalopsu anda. Ta kiskus ukse uuesti lahti ja kirus karjades järele. „Logard! Nadikael! Võllarook!“

Õpipoiss Fritz sattus talle parajasti pihku. Ta tegi poisile ta hilinemise pärast vihaseid etteheiteid ja ütles, et poiss nii edasi minnes kord lihtsalt lõpetab võllas. Fritz vastas vihaselt pomisedes, tema ei olla saanud varem tulla, sest tal jooksnud nina verd.

„See on väljamõeldus, vale!“ vaidles peemees.

Hommikune piinlik sündmus tegi Oelbergeri kogu päevaks tusaseks; ta irises ja urises igas asjas, mis Fritz iial tegi, kuni see viimaks, et kergendada oma keevat südant, hetkel, mil ta ennast arvas mitte tähele pandavat, heeringapütti sülitas.

Aga kaupmehe kullisilmad olid seda siiski näinud. Värisedes kaalus ta tagajärgi, mis sellel oleksid võinud olla, kui keegi ostja poisi tegu oleks näinud. Ja siis oleks kui kulutuli läbi linna jooksnud, et kaupmees

Oelbergeri juures sülitatakse toiduai-
neid.

Ta tormas poisi kallale.

„Mis sa tegid?“ Mis? Jah, sülitasid, sü-
litasid;“

Poiss naeratas nutunäol ja tahtis salata.

Kaupmees oli kui meeletu. Selline ala-
tus! Selline jultumus! Ta kahmas poisi
kuklast kinni, lükkas, tõukas teda enese
ees. „Välja!“ märatses ta. Ta südamesse
asus meeletu lust: tal oli, nagu oleks tal
kerjusekõri peos.

Fritz ajas jalad vastu, libises ja lõi kuk-
kudes oma oimukoha vastu ühe kasti tera-
vat nurka,

Vana Zölestin jooksis leti tagant välja ja
kummardas poisi kohale. „Ta snreb ju!“
kriiskas ta.

Anton Oelberger seisis kui loll. Mis see
oli? Kas oli kurat talle klaasikillu silma
visanud?

Poiss lamas oimetuna ja rögis.

Oelberger istus ktiüruvajunult eeluurimise
vanglas. Öpipoiss oli veel samal päeval,
eile surnud. Siis olid ilmunud shandarmid,
täägid püsside otsas, ja olid tema, linna
tldiselt austatud nõunik, läbi linna saat-
nud raudteejaama. See oli olnud nagu lä-
bilipu ajamine. Igalpool luurasid ja vahti-
sid teda ta sõbrad ja tuttavad. Oh, inimeste
kahjurööm on piiritu! Nad kõik olid tema
vastu ta hea äri pärast kadedad. Ja nüüd
parastasid teda kõik. Kõik nad olid nüüd
rahuldatud!

Ta katsus õnnetust mõistusega lahen-
dada, ehk muutus ta selle läbi vähemaks.
Tema ei olnud ju seda vaest poissi tap-
nud, see kõik oli juhus, õnnetu juhus! Aga
sellegipärast — poiss oli surnud. Ja seda
ei saa muuta, olematuks teha!

Oelberger ei olnud iial tegemist teinud
nuhtluseseadusega. Nüüd kartis ta tõusvas
hirmus karistuse hiigelmõõtu. Kui kohtuni-
kud ta tunnistasid mõrtsukaks, siis mõisteti
talle vististi kaksteistkümmend aastat. Ta
arvas, et selliseid asju oma ajalehe kohtu-
kojast oli lugenud. Selle kaheteistkümnne
aasta jooksul variseb peremeheta äri kokku.
Küll teeb vana Zölestin kõik, et ostjaid
aial hoida. Aga milline korralik inimene
läheb veel mõrtsukatöö pärast kinnimõis-
tetu ärist midagi ostma?

„Nii ma kaotan kõik!“ ahastas kaup-
mees. „Vanul päevil pole ma muud kui ker-
jaja maantee ääres!“

Siis ta hämmastus. Milline saatuse pöörel
Eile veel alles lugupeetud mees, täna ar-

vati teda roimariks. Ta kattis näo kinni.
Mis võis see möödunud öö ta näoga teinud
olla? Millised kortsud sinna kaevata?
Kahtlemata oli tal nüüd Kaini nagu!

Nüüd hoiti teda puuris nagu murdjat
metsalist. Üleval hämardus väike trellidega
aken. Väike pilvetombuke hõljus tast väl-
jas mööda. Väljas! Väljas! Oelberger ih-
kas äkki aasa järele. Kui palju aega ei
olnud ta enam käinud metsas, kui harva
oli ta viibinud aias, ja sealgi oli käinud
ainalt juurvilja vaatamas! Talle meenusid
esemed, millega ta enam ammu polnud tei-
nud tegemist; siin vanglas muutusid nad
jälle kuuldavaks: vana punane kirikutorn,
küla, isamaja sammeldanud katus, põõsad
aias ja väike mänglev kass. Tal oli äkki,
nagu oleks ta tegemata jätnud palju, mida
nüüd võimatu oli tagant järele teha. Oh,
mis sündis paradiisiga, kui inimesed sealt
olid pidanud lahkuma.

Mingisugune koputas ehmatas teda. Keegi
koputas seinale naabrikongist. Tundmatu
isik seal katsus oma tundmata naabrilt
teateid saada.

Oelberger vastas ja koputas mürrile,
Tahtis alistuda siinsele kombele.

Nüüd hüüdis naaber: „Härra ametivend!“

Oelberger kokkus tagasi nagu solvamise
eest. Kes rääkis temaga seal nagu omasu-
gusega? Mõni tulestütaja? Kassaröövel?
Vekslivõltsija? Mõrtsukas? Vägistaja?

Hääl seina taga ütles: „Ööbisin Kuradima
Gustaviga ühes heinasaos. Heinasaad põ-
les maha, sest Gustavi suust kukkus sinna
põlev sigarett. Küll nad ta varsti tabavad.
On aus poiss ja ei salli, et mind süütut
kahtlustatakse. Paari päeva pärast pääsen
jälle august. Mis oled siis sina teinud?“

Mis pidi Oelberger tolle vaesele mehele
vastama, kes rääkis heinasaost? Ta pidi
mõtleva oma teole. Nagu kurivaim seisis
ta tema ees. Teda silmitses mingisugune
hiiglasuur silm, mis ei kuulunud ühelegi
peale ja oli laugudeta, kulmukarvadeta,
kivine. —

Vangid viidi õue. Seal tohtisid nad üks-
teise kannul jalutada tühjade mürride vahel,
milles olid üksikud väikesed aknad ja kur-
vad väravad. Kõik täis trelle. Vangid käi-
sid ringi. Vahid olid validad.

Anton Oelberger laskis mõtete piinas
oma otsaesise longu. Olukorra unenäolik-
kus, seletamatus tegi talle valu. Issand Ju-
mal, mis oli tal siinsete võllaroadega
tegemist? Ta polnud ju keegi teine kui
lugupeetud kaupmees Oelberger, mitte
iialgi varem karistatud, hea majajasa, oma

linna aukandja. Mis oli juhtunud, et ta siin roimarite hulgas ringis jalutas?

Korruga hüüdis ta järelsammuja: „Hei, ametivend!“ See oli sama hääl, mis ta kongi seinaga taga rääkinud.

Kaupmees vaatas krapsti taha. Ja kohtas kaht tuttavat silma. Seal oli suur muhk

inetutes juustes, sealt paistsid kollased hambad. Eilne kerjus noogutas pead.

Anton Oelberger tunnetas sel hetkel kokkudes seda määratut kindlusetust, mis tumedana ulatab ellu. Ja soovis, et teda tabaks tuleleek taevast ning purustaks ta.

Jo-jo.

Austria kirjanik **George Stoessler.**

„Kas olete juba kuulnud? Kajak & Ko on põhjas! Eile on vana Kajak ühes väimehega vangistatud!“

„On's see võimalik, see vana firma? Teenis viimasel ajal ju palju raha. Tema äriala andis veel palju teenida.“

Börsil valitses suur ärevus. Linna suurima firma katastroof oli kõiki kaupmehi tabanud kui vemblahoop. Igal pool tänaval tekkisid inimsalgad, kes sündmust elavalt harutasid.

„See Kajak on vististi mõne kelmitoega saanud hakkama,“ ütles keegi kahvatu näoga noormees, kes murelikult suhtus maailmale, nagu sellistel aegadel iga õige kaupmees peab suhtuma.

„Ei, noor mees,“ vastas keegi pika valge habemega härra. „Tunnen seda firmat juba enam kui kolmkümmend aastat, on ausad härrad. Seal peab olema midagi juhtunud, uida meie veel ei tea.“

Jah, oligi midagi juhtunud, mida keegi veel ei teadnud. Üsna väikesel põhjusel oli olnud suur mõju.

Ühel päeval oli masinapreili õpipoiss Antsu saatnud enesele einet tooma nagu iga päev varemgi. Ants ei olnud tagasi tulnud. Preili aga oli väga süüa tahtnud ja viimaks läinud ise einet tooma. Kojas akna juures leidnud ta Antsu, kes millegisse süvenenud.

„Noh, mis sa, mait, siin teed!“ hüüdis preili ja tahtis poisile anda kõrvalopsu. Aga käsi jäi tal õhku seisma ja ei langenud.

„Ants, mis sul seal on?“

„. . . viiskümmend kaks, viiskümmend kolm . . . , jo-jo, preili . . . , viiskümmend neli . . . , uus mäng . . . , viiskümmend viis . . . , kahju, nüüd enam ei saa.“

Aga kord oli mul juba kuuskümmend kolm.“

„Las mina katsun ka!“

Preili katsus. Juba mõne minuti järele läks asi päris hästi. Preili sel päeval masina juurde enam ei ilmunud.

Järgmisel päeval oli tal juba oma jo-jo.

Kell 9 algas büroos töö. Kell 9, 10 klõbises kogu büroo masinaklõbinast. Kaks-kümmend minutit pärast kella kümnet valitses seal surmavaikus. Büroo keskel seisis preili ja mängis jo-jod. Tema üheksa ametiõde seisis tema ümber ja imetlesid teda. Kell 9 kolmkümmend oli Ants lähemast kauplusest veel üheksa jo-jod toonud.

Raamatupidaja, prokurist, noorem pere-mehe ja vana Kajak helistasid näpud katki. Ükski masinakirjutajanna ei tulnud diktaadile. Üksteise järele tormasid kõik tlemused vihasele büroo masinaruumi. Ja ikka jälle kordus sama stseen: vihakisa kustus kuulmata, viha lämbus, ja kaks minutit hiljem pidi Ants uued jo-jod tooma.

See oli lõpp. Kogu firma mängis jo-jod. Keegi ei mõtelnud muule. Telefoniaparaat võeti hargilt, et helin ei eksitaks. Kundedega käidi toorelt ümber, nii et need läksid võistleja juurde. Maksutähtajad unustati. Unustati ka vekslite tasumine. Ladu pandi arresti alla, aga firmas mängiti ainult jo-jod.

Oli üks mängija leidnud oma teisendi, siis ei puhanud teised enne kui kõik seda olid tundma õppinud. Ari pandi kinni, aga personaal istub ikka veel büroos ja mängib hoogsalt jo-jod. Tahab seni edasi mängida, kuni nende palgad välja makstakse. Aga siis on jo-jo vististi juba ajalooliseks asjaks muutunud.

Piteril on pigi.

Inglise kirjanik **F. White.**

Piter Randovile olid tuttavad kõik meetoovid, kuidas saab ligimese omandust ruttu omistada. Ta oli julge, energiline ja halastamata, töötas alati üksipäi, ei usaldanud iial õnne ega juhust, vaid toetus ainult oma tublidusele. Paraku oli tal üks viga — ta ei puudunud ühelgi võiduajamisel ja istus siis tihedamini kuival kui see talle oli armas.

Ühe sellise kriisi survel otsustas ta ette võtta murdvarguse, jättes tegemata hoolsat ettevalmistust. Jutt on teraskapist üksikus villas Hampsteadis ja see kapp avati meisterlikult. Aga järgmisel päeval taipas Piter, et tal kiiresti vaja oli enesele muretseda alibiit. Ta pidi vähemalt pooleks aastaks kaduma, ja nimelt kohe!

Ta otsustas oma külastusega austada Klondiket, et kord katsed teha kullakaevajana. Aga seal pidi ju leiduma kõiksugu tööd, ja kui kakskümmend aastat tagasi väga raske oli Klondikesse seada, siis on sestsaadik sealsed teed nüüd kõige mugavamalt korda seatud. Piter leidis Alaska väga mugava, ei leidnud aga tegevust. Võimalusi murdvarguseks ei olnud, raha sulas kokku, ja kui ta ühel ööl ühes kullaotsijate asunduses toime pani varguse, hakati teda kohe tähelepanema ja ta pidi põgenema.

Hommikul leidis ta enda surmväsinult täitsa tundmatus kohas, ja seekord oleks tal tõesti halvasti läinud, kui keegi turist teda ei oleks võtnud oma autosse. See turist oli silmanähtavalt üks neid ameerika Krösusid, kes endid tunnevad igal pool olevat kodus, sest et neile nende tsheki-raamat kõik ukсед avab.

Mis teda kõige enam kurvastas, oli käsitasku kaotus, sest kiiresti põgenedes oli ta selle maha jätnud. Selles peitusid ta tööriistad, suurepäraselt valmistatud instrumendid, mille eest ta oli palju raha maksnud. Ja see kaotus röövis talt ka lootuse New-Yorki jõudes midagi ette võtta. Nüüd aga ütles ta enesele, et saatus talle selle miljonäri kätte juhatanud. Võimalik, et siin midagi teha oli.

Kui nad olid jõudnud raudteejaama, deponeeriti auto garashi ja nad reisisid raudteel esimeses klassis edasi. Piter jäi pisut kahtlaseks. Küsis päästjalt ta nime järele.

„Elie Magnus,“ vastas see.

„Pilet, mis mulle New-Yorgini ostsite, maksis teil vististi hulga raha?“

„Oh, mina pole vaene,“ naeratas Magnus.

Ja kuna Piter teda rahutult silmitses, jätkas ta:

„Kuulge, mu poiss. Arvate mind vist küll mõneks miljoniraskesks ilmareisijaks? Petuksite; mul oli Klondikes asja, aga äri-asjus, mis võiks huvitada kohtunikke.“

Piter jäi kuulama.

„Asi läks hästi,“ jätkas Magnus. „Ja nüüd, kuna mina rääkisin avalikult, ei tarvitse teiegi minu ees midagi varjata, sest ma oletan, et olete murdvaras?“

„Muidugi, ja seda ma oskan!“ ütles Piter uhkesti. „Paraku ei saa ma oma oskust mõni aeg tarvitada, sest ma kaotasin oma tööriistad.“

„Nende pärast ärge muretsege,“ rahustas teda Magnus. „Kui jõuame New-Yorki, muretseen teile parimad selle ala riistad.“

„On teil mõni kavatsus?“ küsis Piter, tundes suurt usaldust Magnuse vastu.

„Kas te veel iial pole kuulnud midagi Cyrus J. Brothist?“ küsis Magnus.

Piter noogutas. Cyrus Broth, rikkaim mees New-Yorgis, oli kirgeline koguja ja oli oma paleesse määratud varandused koondanud.

„Cyrus Broth elab poissmehena ühes viienda avenue ilusaimas palees, mis on maksnud mitu miljoni dollarit. Tema kogub ei vaid pilte, aruldasi raamatuid ja kirjamärke, vaid eestkätt ka raha ja kalleid kive. Räägitakse, et üks ta teras kappe otsani täidetud on lihvimata kalliskividega. Cyrus Broth reisib tuleval nädalal läände oma kaevandusi San Franciscos vaatama ja teeb siis veel oma jahil puhkusereisi, kust ta alles sügisel New-Yorki tagasi tuleb.“

Piter noogutas rahuldalt.

„Aga palees on hulk teenijaid,“ lisas Magnus.

„Oh!“ ütles Piter muretult.

Magnus naeris:

„Nii meeldite mulle! Teenijatega saame hakkama!“

„Minuga võite arvestada!“ ütles Piter julgesti.

Magnus informeeris teda, et tal esiotsa muud pole teha kui New-Yorgis lõbutseada. Ta andis talle parimate lõbukohtade aadressid ja juhatas talle ka hotelli, kus mõnus elada.

Juba aastaid mõtles Piter hetkele, mil ta võiks ärist loobuda, väikese talu osta ja seal rahulikult elada. Nüüd oli tal väljavaateid selle sihi saavutamiseks, ja kui Magnus talle kuus päeva hiljem teatas, et ta valmis olgu, muutus ta õige rõõmsaks.

Kella kümne paiku õhtul kõndis ta Broadwayd mööda alla ja peatus palee ees, mis talle tähendatud. Ta oleks meelsasti kujutlenud, millise näo Cyrus Broth küll teeks oma tühja teraskappi nähes. Aga kuna ta miljonäri nägu ega pilti veel kunagi ei olnud näinud, siis juhtis ta oma luulelennu teistele aladele; mõtles väikesele farmile, mida ta kusagii Devonshires tahtis omandada; nägi ennast koiduvalgel põllul jalutavat, jahipüss seljas ja linnukoer kõrval.

Jõudes palee ette, oli ta väga hämmastunud, et palju aknaid oli valgustatud ja vahetevahel aknaeesriiete taga varjud liikusid. Operatsioon muutus ebassoodsaks. Temal muidugi polnud midagi karta, aga igatahes oli Magnus tabatud, kui ta paleesse hiilis, ja nüüd olid teenijad jalul. Ta kirus vihaseks oma ette; farm Devonshires oli haihtunud! Aga ta otsustas veel oodata, et näha, kas asjast oli politseile teatatud.

Võis olla möödunud veerandtundi, kui kõik tuled palees kustusid. Paraaduks avanes pisut ja Piter nägi üllatudes, et lävele ilmus Magnus, kes kandis toredat frakk-ülrikonda.

„Kõik läheb hästi!“ sosistas ta. „Tulge, siin on lift, teenijad läksid magama ja te võite rahulikult töötada.“

„Aga miks oli seal ennist niipalju tulesid?“ küsis Piter.

„Ärge kartke! Meil pole midagi karta. Ja kui keegi tõesti peaks ilmuma, siis tean, mis mul on teha. Võite isegi arvata, et ma ilmaaegu ei kannan nii toredat ülikonda!“

Piter ei vastanud midagi, kuid ei olnud veel täiesti rahustatud. Kes see Magnus õieti oli? Ta ei teadnud sellest oletatavast ametvennast õieti midagi, sest Magnus ei olnud talle teisi jõugu liikmeid tutvustanud.

Lift vuhises kärealt üles, täies pimeduses. Kui Piter puurist lahkus, tundis ta jalgade all paksu, pehmet vaipa. Ameti pärast polnud ta pimeduse vaenlane, aga kui ta oli astunud mõne sammu Magnuse käekõrval, siis tunnistas ta enesele, et tal leidmise korral raske on orienteeruda. Tal puudus harjunud viisil ka relv.

Magnus, kes maja nähtavalt hästi tundis, viis ta läbi pika korridori, avas siis ukse, lükkas Piteri tihete ruumi, mis arvatavasti oli suur ja kõrge, sest et eesriiete valkjast kuma

„Hiirte valla valitseja“.

Pildistanud G. Korn, Hamburgist, Voigtländer-Heliariga.

kaunis kaugelt tuli. Siis võttis Magnus taskulaternat ja pööras valguse kõrgele, laiale terasuksele. Põrandal seisis väike nahkkohver, mis oli avatud ja millest kõiksugu läikivad instrumendid välja vaatasid.

Piter oli lähenenud teraskapile, kummardas kohvri kohale, valis asjatundlikult riistad ja hakkasid siis teraskindluse ust uurima, rahulolles pomisedes:

„Komplikatsioon ei ole meil karta, elektrikella, ei laskusid ega kihvitigaase. See on „Kastneri“ teraskapp kaheksa lükuga; kroon-terasest, kakskuuteistkümnendikku paks; usun, et operatsioon ei kesta üle tunni.“

„Hea küll, siis tööle!“ julgustas Magnus. „Võtan siin istet ja valvan!“

Piter töötas kiiresti pisut üle tunni. Ta nägu oli higine, aga iga ta käeliigutus oli rahulik ja kaalutud.

Viimaks näitas end lukumehanism. Magnus kummardas selle kohale.

„Kes oskab siin aru saada!“ ümises ta üllatudes.

Piter naeratas ülekaivalt. See keeruline

mehanism paistis talle kõige lihtsama asjana maailmas. Ta liigutas üht kange, üht kruvi, ja kunstlik telling hakkas liikuma, sorteeris igalepoole kangid ja vedrud. Siis võttis Piter väikese peitli ja surus selle kohale, mis vististi kõige enam vastu pani, sest Piter puhkles ja ähkles. Ja äkki andis üks järele ja avanes kahinata oma õlitatud hingedel.

„Nüüd on ta meie käes!“ hüüdis ta võidukalt, litsus elektripirnile, mis teraskapi laest alla rippus ja kargas üllatuses karjatades tagasi.

Kapi seinad olid kalliskive üleni täis pikitud. Lambi kiired tantsiklesid lugematute ehteasjadel, väikestel onyksikaussidel, mis olid täidetud rubiinide ja smaragdidega jne. jne. See oli määratu varandus, mis kõige rikkamale muuseumile oleks au teinud. Piter nägi vaimus oma väikese talu kasvavat suureks mõisaks.

Samal hetkel lõi kroonlühter laes põlema ja kogu saal oli täis pimestavat valgust.

Suurima üllatusega märkas Piter, et teda silmitsesid kaks härrat, kes kahel pool kaminat mugavalt tugitoolidel istusid. Nende õilis, vaba olek osutas, et nad kuulusid parimasse seltskonda. Mõlemad härrad vaatasid üksteisele naeratades. Piter pöördus Magnuse poole ja nentis, et see teda pilkavalt vaatles.

„Mis see nali tähendab?“ küsis ta vihaselt.

„Usun, et läksime naljaga liiale!“ mõnis Magnus. „Peaksin teile kõige pealt seletama, kes me oleme, kui te paremaks ei arva seda neilt härradelt küsida.“

Võõras, kes pahemal pool kaminat istus, naeris.

„See on hea! Uskusin, et Cyrus J. Broth ei tarvitse ennast esitella. Kõik ingliskeelsed pildiajakirjad on tema pildi avaldanud.“

Piter pööras jälle oma päästja poole.

„Kohe saate aru,“ ütles Cyrus J Broth samuti istet võttes. „Mõne kuu eest kadus minu erasekretär suurema summaga, mis mulle ei oleks olnud tähtis, kui ta ei oleks kaasa võtnud ka selle teraskapi võtit, ja mul oli ainult see üks võti. Teine võti on, kuidas aru saate, pisut kardetav luksus. Oleksin ju võinud lukku vahetada või uue teraskapi osta. Aga siis oleks vargus avalikuks tulnud ja mul oli põhjusi seda salaja hoida. Mõne nädala eest kuulsin, et varas oli põgenenud Alaskasse ja et teda oli nähtud Dawson Citys. Läksin sinna, aga mul polnud õnne. Selle juures sain tuttavaks teiega ja mulle tuli mõte teid tarvitada

teraskapi avamiseks. Oleksin ma teile tõtt rääkinud, siis ei oleks teie seda umbusaldukes vististi teinud.“

„See kõik on väga ilus,“ pahandas Piter, „aga mis toob see seiklus mulle? Tunnen kogujate ihnust ja usun, et te mulle peotait kalliskive selle eest ometi ei kingi.“

Cyrus J. Broth hakkas naerma.

„Seda küll mitte, aga mis üle te kurdate? Olete mitu nädalat elanud väga toredasti. Annan teile viissada dollarit ja sõidupileti Liverpooli.“

Piteri suust tuli tume hoie, kuna ta meeletult silmitses kalliskive. Aga mis jäi tal üle? Pani ta vastu, visati ta välja või anti veel politseigi kätte.

Cyrus J. Broth tegi kutsuva liigutuse. Lauale oli serveeritud külm õhtusöök, mille juures hulk veinipudeleid. Seda nähes muutus Piter leplikumaks ja võttis istet.

„See on kuulmatu!“ urises ta.

„Kas soovite tüki pasteeti?“ julgustas teda Broth.

„Minugi pärast.“

„Lonksu vahuviina?“

Piter tühjendas klaasi ainsa sõömuga ja ütles:

„Kui te summa tõstaksite tuhandele dollarile, oleksin rahul, sest selge on, et olete minu üle trumpanud.“

Cyrus J. Broth patsutas talle õlale: „Ärge olge pahane, mu poiss, kui teile tunnistan, et ma teid täiesti usaldasin. Kui kergesti oleks teile mõte võinud tulla mind maha lütta ja taskud kalliskive täis ajada. Sellepärast palusin kaks oma sõpra siia. Unustasin teile nad esitellemata: Siin on mr. Patrick Whelan, kirjanik, kelle detektiivjutte te vististi olete lugenud, ja siin kapten Hood ameerika kaitseväest!“

Mõlemad võõrad kummardusid naeratades ja õhtusöök arenes. Toidud ja joogid olid head ja Piter sai oma tasakaalu jälle kätte. Ütles, et ta juhtumit ei kahetse. Cyrus J. Broth oli tal võib olla elu päästnud, ta oli mugavalt reisinud, New-Yorgis hästi elanud ja võis nüüd ilusa summakesega Inglismaale tagasi sõita.

Pool tundi hiljem laskus Piter. Ta oli palju joonud, tundis ennast peaaegu liigutatuna, kui Brothist ja ta sõpradest lahkus. Teda saadeti ukseni ja ta läks vankudes välja õhe.

Järgmise päeva õhtupoolel ärkas ta pisut raske peaga. Ta otsustas jalutuskäigu teha, ja kui habemeajamise ärist möödus, arvas

ta, et hea oleks shampooing. Äris oli hulk inimesi, teenijad olid kõik ametis ja ta pidi ootama. Ta võttis mingisuguse keskpärase lehe ja istus toolile. Aga esimene artikkel, mida ta nägi, kihutas tal peavalu silmapilk minema.

Artikkel oli lühike, aga Piterile väga tähtis:

„Roim toimetati suurima jultuvusega ja oli igatahes ammu ette valmistatud. Roimarid teadsid, et Cyrus J. Broth mõni kuu kodust ära on. Teenijad olid majahärralt saanud kirja, milles luba anti hallis pidusöök anda. Kirjavõltsija oli kirjale kaks-sada dollarit juurde lisanud väljaannete jaoks ja selles meistrile ülesandeks teinud võorastele rikkalikult ette anda. Aga kui helevus juba õige kõrge oli, ilmus äkki kolm maskeeritud meest. Kuna ühel käes oli brovning, asusid teised külalisi siduma ja nende suud kinni toppima. Üks miljonäri

sekretäre on täna hommikul need õnnetud leidnud, pool tundi pärast saabumist, kui majas valitsev vaikus temas tähelepanu äratas. Sest elektritraadid olid läbilõigatud ja roimarid olid võinud rahulikult töötada. Üks teraskappe, milles peitusid koguja suurimad väärtasjad, oli avatud. On rõõvitud miljon dollari eest ehteasju, peale selle hindamata kollekstioon rubiine ja smaragde, kõige ilusamad Ühendriikides. Kuna enamik neist on lihvimata, siis on vähe lootust nende leidmiseks. Üksikasjad teatame õhtustes väljaannetes.“

Piter pühkis higi laubalt.

„Õeldagu mis tahes.“ hoigas ta, „aga selline häbematus on ametvendade vahel kuulmatu!“

Ja kurvalt lahkus ta ärist, loobudes shampooingist, mida ta nüüd tõesti enam ei vajanud.

Otsus.

Saksa kirjanik **Ralf Urban.**

Kell viis pärast lõunat langes liisk. Don Riccardo, brasiilia revolutsiooni ühe pataljoni juht, täiendas oma pahema tiiva viimase reserviga, sest äge tulistamine sealt poolt teatas talle, et valitsuseväe ratsavägi seda osa seal ründas. Siis võis don Riccardo kingult, kus ta oma staabiga asus, näha, kuidas vaenlane oma liini mõlemal tiival pikendas. Nüüd polnud enam kahtlust, et ka kolonel Carrara rügemendi kolmas pataljon oli kohale jõudnud ja lahingut algas.

„Kõigi pühakute juures,“ kisendas don Riccardo kõrva oma päevitunud adjutantile, „nüüd läheb meil halvasti. Ainult õõ võib meid veel päästa!“

Kuid päästa polnud enam midagi, sest äkki pudenes kogu revolutsiooniline väerind, muutudes väikesteks salkadeks ja pöördes põgenema. Neljas nõõrõiges joones järgnesid valitsuseväed, ainult kord jagunedes, et voogavat, kiiret massi ette lasta. Risti ette lüües aimasid don Riccardo ja staap oma saatust: Üles kingule kihutas ratsavägi.

Don Riccardo fatsinda suures õues põles kaks tuld kolonel Carrara staabikompanii jaoks. Ohvitserid olid ruumikas ehituses

enestele kõik mugavaks teinud, kuna don Riccardo, nelja sõduri valve all, ise oma fatsienda õues vangis istus ja hommikut ning surma ootas, nagu see ikka on kaotatud revolutsionääride saatust.

Mõõka ja kannuseid kõristades, käed selja peal, pikk sigarett hambus, jalutas kolonel juba tundide kaupa tulede juures edasi-tagasi. Sõdurid imestasid seda, sest selleks ööks käskusid enam anda ei olnud; rügement piiras suures rõngas fatsiendat ja igal pool oli valvureid. Muidu oleks ju veel küllalt muret olnud: mäss kasvas iga päevaga, suured mässajaleväed lähenesid põhjast, ja teati rääkida, et üks jalgväerügement neil päevil jällegi olla mässajate poole üle läinud. Ei võidud ju teada, kuidas lugu veel lõppes.

Võitja rahuldatud südamega lõi kolonel kõik need mõtted surnuks, joobudes võidust ja iseenesest, aga ka sellest, mis valgena teisekorra tumedast aknast nagu õine muinasjutukuju temale alla vaatas. Nii tihti kui kolonel jalutades elumaja poole pöördus, nägi ta tulede vastuhelgis donna Lidia härdaid rõõvloomasilmi. Tundide kaupa seisis vangistatud fatsindeiro tütar akna juures ja jagas oma pilke lootusetu vangistatud

isa ja koloneli vahel, kes viimaks nagu suur, uhke kass õues ringi hiilis ja tema poole üles vahtis. See kestis kaua, aga viimaks seisatas kolonel akna all, pani käe südamele, kummardas sügavasti ja ütles:

„Madonna, kas võin teie heaks midagi teha?“

„Võtke valvus minu ukse eest ära, härra ohvitser,“ kajas altohääle vastus.

Kolonel täitis selle soovi ja nägi siis, kuidas noor daam nõtkuvana sammus läbi õue, raske ukse avas ja keldrisse kadus. Natukese aja pärast ilmus ta kahe pudeli veiniga ja klaasidega, valas klaasid täis, läks isa juurde, kellele ta juua andis, ja pakkus siis teise klaasi sõnatult ja naeratuseeta võõrale ohvitserile. Kui see hetke viivitas, võttis ta tema käest klaasi ja jõi pisut. Häbistatuna võttis kolonel nüüd klaasi, pööras selle koha, kust donna Lidia joonud, oma poole ja tühjendas klaasist veini, mis maitses armastuse järele.

„Härra ohvitser, üks sõna,“ ütles donna Lidia, ja kannuseid kõristades järgnes ohvitser talle.

Toas hõljus ilusa naise lõhn.

„Jätke minu isa ellu!“ palus daam juba kolmatkorda, ja sama palju raputas kolonel kahetsedes pead. Tema oli palavaks läinud neiu mõistatuslise pilgu ees, aga don Riccardo elu polnud tema meelevaldas. Valitsus nõudis oma vihasemate vaenlaste pead, ja Jaguaries ootas kindral teateid, et don Riccardo on maha lastud.

Koidu ajal astusid sõdurid ritta, püssid käes, ja don Riccardo andis oma hinge Jumala kätte. Kolonel ei olnud magama heitnud. Ta toetus müürile ja vahtis tusaselt oma ette, kui donna Lidia tema juurde astus. Donna tuli jälle keldrist ja näis väga närvilisena. Tema palvel saatis kolonel teda veel kord tuppa. Talle torkas silma, et neiu alatasa liigutas oma huuli, nagu loeks ta midagi. Ja ta lugeski nüüd valjusti:

„Kolmkümmend kaheksa, kolmkümmend üheksa . . . Lugege edasi, kuni ma kõnelen,“ kiljatas ta ärevalt, ja pead raputades täitis kolonel ta soovi.

„Laske mu isa lahti!“

„Viiskümmendkaheksa, viiskümmend üheksa,“ luges kolonel pead raputades.

„Kõik keldrid on püssirohuvaate täis!“

„Kuuskümmendkolm, kuuskümmendneli,“ jätkas mees naeratades.

„Veel on aega; peitsin võtme pärast süütenööri süttamist. Saja ajal lendame õhku — seitsekümmendüks . . .“

Kolonel kargas kahvatades toolilt üles „Madu!“ kisendas ta ja kahmas revolvri järele; siis aga loobus ta sellest kui otsarbetust teost ja pühkis külma higi laubalt.

„Seitsekümmendkuus, seitsekümmend-seitse . . .“ ütles donna Lidia, nagu palvetaks ta valjusti.

„Ei!“ mõirgas kolonel.

„Kaheksakümmend, kaheksakümmend-üks . . .“

„Pea!“

„. . . kaheksakümmendkaks, kaheksakümmendkolm . . .“

„Jah, teie isa on vaba — ausõna!“

Nagu kaljukits jooksis donna Lidia alla õue, kolonel valjusti luges tema kannul. Donna Lidia tõmbas kustki müüripraost võtme ja kobas sellega keldrilukku.

„Üheksakümmendkolm,“ karjus kolonel, ja nõutud sõdurid ning ohvitserid nende ümber hakkasid ainama katastroofi. Keldriuks oli nüüd lahti, võidi näha seal sees punakatrohekat täppi. Fatsiendiro tütar tormas trepist alla.

„. . . Üheksakümmendüheksa . . . Maha!“ mõirgas kolonel, ja kõik viskusid pikali. Siis lendas pisike süütenööri jupp keldrist õue ja kustus pühalikult.

„Sada!“ ütles kolonel ja tõusis kergendusega ja sügava ohkega.

Don Riccardo imestas, kui talle ta sõna asemel, fantsiendolt mitte lahkuda, vabadus anti. Mõnikord näitas donna Lidia enast akna juures, aga kolonel ei vaadanud kordagi sinna poole; nagu keldriukse ette, oli ta valvurid ka tema ukse ette paigutanud.

Kell üheksa ennelõunat toodi vaenlase vangistatud patrull rügemendi komanderi ette. Nii kuulis kolonel Carrara, et kaks rügementi kahuritega olla lähenemas ja et otsustav hetk tulemas olla.

Ordonantsid kihutasid käskudega välja pataljoni juurde, kui teatetooja Jaguaries kohale jõudis. Kolonel oli kindralile teatanud, et don Riccardo maha laskmata jäänud, sest et ta oma sõna tema pea eest oli pandiks pannud. Vastus, mis teatetooja toonud, oli: kolonel Carrara peab oma mõõga üle andma rügemendi vanemale ohvitserile ja end vangina Jaguaries teatama. Mõtiskledes läks kolonel üles donna Lidia juurde. Kummardas sügavasti:

„Kas tahate saada minu naiseks, kui ma mässajatega ühinen?“

„Minu ohvitser,“ sosistas ilus neiu ja

pani oma käed kolonel Carrara õlgadele. See tähendas tema jaasõna.

Kolonel laskis rügemendi ohvitserid enese juurde kutsuda. Siis tõmbas ta mõõga, ei annud seda aga mitte vanemale ohvitserile, vaid raius läbi väljatelefoni juhe, mis praegu oli valmis saanud ja mida oleks võinud tarvitada Jaguaryga ühendusse astumiseks.

Käskjalad ratsutasid mässajatele valge lipuga vastu. Hiljem tuli mässuvägede kindral fatsiendasse ja raputas koloneli kätt. Öhtu eel marssis Carrara rügement mässu vägedega ja samal ööl pidi Jaguary garnison alla andma. Nüüd ei suudetud revolutsiooni enam peatada.

Kaks kuud hiljem oli Jaguarys kindral Carrara laulatus donna Lidiaga.

„Mul on sulle veel midagi pihtida, arm-sam,“ pöördus donna Lidia pidusöögil tema poole.

„Olgu kohe andestatud, madonna,“ naeratas õnnelik mees.

„Tookord polnud keldris terakestki püssirohtu,“ ütles madonna, „ainult tükike vana süütenööri!“

„Estonia“ näitlejad **Eduard Kurnim ja August Michelson**, pühitsesid 10. detsembril oma 30. a. lavategevuse juubelit. Sel puhul tuli etendusele ooperi „Lõbus talupoeg“. Pildil jubilarid oma auõhtul loorberipärgadega ja kingitustega.

Kindralile oleks peaaegu suutäis kõrri kinni jäänud.

Sädeleva kuuse all.

Püh. **Elisabeth Adem'ile.**

Kui süüdatakse kütünlad kuusel, siis muutub valgeks tuba, siis põksuvad südamed kiiremini, ollakse õnnelikud sel öhtul. Unustatakse igapäevased mured ja kurbus . . . Jõulud on laste pühad . . . ja kes meist ei mäleta jõuluõhtut kodus kuuse all, mil ise olime lapsed . . . õnnelikud all sädeleva kuuse . . .

Tuksub süda kiiremini, kui tulevad meelde armsad kujud, kes sind hellitasid ja hoidsid. Ja kuigi saatuse on paisand sind välja lapsepõlve kodust, siiski püsib meeles emakese tööst-krobeline käsi, kes süütas jõuluõhtu kütünlad, et löi särama seest tuba, ja kes tundis rõõmu su silmist ja õnne hõisest. Ja kui viib lumine rada külmale kalmistule, kus uinub valge lumelillede kuhja

all isa, kes oskas nii imeilusasti vestelda jõulujuttu, siis on kahju sellest möödunud ajast, mis ei tule enam iialgi tagasi.

Igal inimesel on ilusaid mälestusi lapsepõlvest, ent ikkagi on see seotud jõuludega. Igal meist on olnud kodu, olgu see nii hea-halb kui ta oli . . . Kodu ja jõuluõhtu, need on kaks lahutamatu . . . Millist valu peab tundma saatusest kodust väljapaisatud inimene, kuulates jõululaulu mahedat kõla üksinduses . . .

Ent nüüd, kui helisevad jõulukellad tornis, olgem rõõmsad . . . Süüdakem kütünlad kuusel, et oleks valgem tuba! Olgem rõõmsad nagu lapsed sädeleva kuuse all! . . .

Tallinnas, 1932. a.

A. Dolgoshv.

Teade raadiost.

Austria kirjanik *Helene Klepetar.*

Istandnik oli lõpetanud aruande kaubandusühisusele. Homme oli postipäev. Ta istus üksi oma bungalov' terrassil, pabeross suus, tema ees troopilises pimeduses seisis lai tänav. Harva juhtus, et lendas mööda mõne auto valguspeegel, veel harvemini, et auto siin peatus. Ta tundis oma naabreid, kui nii võis nimetada lähemaid istandnikke autotundidekauguses, kes olid sama üksi nagu temagi. Kes siin elas, õppis vaikima. Miski ei ühendanud teda ta Malai ja Hiina teenijatega. Vaen tõmbas jooned tõugude vahele. Hiina upsakus põlgas eurooplast ja malailast. Malailane, küürus, võlts, laisk, oli nagu halvasti kasvatatud laps, kes kumardab surve ees, et siis uuesti eemalduda. Eurooplasel olid ettekirjutused, ta oli valvel, tundis seadusi, teadis, et lahkus iialgi ei tohtinud muutuda nõrkuseks, ettevaatus iialgi arguseks. Kas aimati kodus, kui kallist läks maksma kohvi, kas aimas mynher van Kraj, et endine ohvitser, kes juhatas ta istandust, pingutas jõudusid sel määral, et võrdlus Verduni põrguga näis kohane? Umberringi vaenlased, kliima, mis ähvardas ta tervist, ja iga kümne aasta järele Euroopa puhkus.

Ta oli juba kord Schwarzwaldis käinud ja seal oli kõik nagu tookord, kui ta tuli kaevikutest. Võõras. Ema surnud, õed abielus. Uued sugulased, kes küll lahkesti vastu võtsid, kuid kellega tal ei olnud midagi ühist. Nad olid võõrad nagu ta enese mina, kui oli astunud Hollandi teenistusse, võõrad nagu troopide kaugus, kust ta tuli, nagu väikese linnakese mängu-toosi kitsus, kust ta oli pärit. Lorle oli saanud kuulsaks tantsjannaks Berliinis. Ta oleks teda heameelega külastanud, kuid Lorle oli parajasti Norras ja tema aurik ei oodanud. Nüüd puhkas ta korvtoolis, suitsetas ja posti üle libisesid ta mõtted tantsutunni juure, mil ta oli hoidnud Lorlet lipnikuna käte vahel. Siis tuli sõda. Lorle tantsis end kunstnikuks. Ta pilt säras seebikarpidel, kingamärkidel, postkaartidel. Dolores Trenter! Illustreeritud lehed avaldasid ta villa ülesvõtte Grunewaldis, ilmutasid ta sülekoerakese, ta kevadekleidid ja uuemad tantsud. Uhe kuu eest oli ta kirjutanud Lorlele äkilise pähepiste mõjul. Oigupoolest oli see lapsik. Mis teadis tast

veel Dolores Trenter? Ta kujutles, kuidas Lorle pöörab hajameelselt, imestunult ta kirja käte vahel. Üksildus viis sarnastele mõtetele. Ta tooli kõrval oli lauake valjuhääldajaga, ringhäälinguga, peremehe kingitus. Ta ühendas Londoniga. Algul surin, siis eraldas ta harjunud kõrv peent, õrna grammofonimuusikat, ilmateeideid, börsikursse, kõnet alamkojas. Ta pabeross langes käest. Teda valdas väsimus. Liblikad lendasid vastu hõõgpirni.

Ta kuulis Smaragdisaarel Euroopa hääli. London, maailma süda, saatis omad pulsilöögid temani. Viiskümmend reisipäeva eemal, kuulis ta kõrv kohava linna olevikku. Kas leidis veel imesid või astus tehnika nende asemele? Päevauudiste ettelugemine: Udu läbi tekkinud õnnetused, pankett lordmajori juures ja . . . , ta tukuksatas üles: Saksa tantsjanna Dolores Trenteri tulesurm ettevaatamatu seisini käsituse tagajärjel vannitoas. Lorle! Hää! kõneles edasi. Uimasena katkestas ta ühenduse. Teda haaras öö vaikus Singaleesi boy töi teed ja kuivikuid. Ta ei hoolinud sellest. „Letters ready, Sir?“ (Kas kirjad on valmis, härra?). Ta hiina sekretär seisis ukse juures ja näitas kirjadele, mis pidid homme hommikul linna minema. Tummalt näitas istandnik mapi poole. Lorle . . . Sekretär ja teener läksid.

Lorle . . . „Surabaya Leht“ toob homme telegrammi. Järgmine postipäev Saksa lehed järelehütete ja Lorle pildiga. Tema kiri oli teel Berliini poole. Iialgi ei hoia seda Lorle valge käsi. Leegid olid hävitanud ilusa keha. Tummalt seisis valjuhääldaja ta kõrval. Läbi mälestuse ookeanide oli istandnik saatnud omad mõtted. Maailma kaugustest oli tulnud vastus, aimdus, mis võis teda tabada, alla suruda. Kaks teaterida surmasid, mis oli olnud ta noorpõlve sisu. Ta igatsus oli rebinud mineviku eesriide kallal — nüüd teadis ta üht sündmust. Kas leidis salajasi saatusteid? Kuskil kisas loomahääl ürgmetsas. Kaugel, kaugel. Istandnik tõsis ja silus otsaesise üle: „Lorle, sa Schwarzwaldi tüdruk, keda armastasin ja kes suri mõistmatus hirmsuses, ja mina, kes vastu võtsin saatejaama vaimuhääle, kui ihaldasin sind üle aastate ja kauguste kõige palavamalt . . .“

Mälestus kuusest.

Arnold Liiv.

Armastan kodumaal kasvavaid puid. Nad tihti on saanud mulle inimestest armsamaks — eriti need, mida enda käel istutanud, iga oksa tormide järele silitades ravinud, ehk õiekuul paitades neid täis õielund õrnalt rinna vastu surunud . . .

Olen nukrustundidel enda aiapuiega kui parimate sõpradega vestelnud, vahetades mõtteid elu saladustest — taimelma suurt-sugususest . . .

Kuid siiski on jäänud hinge õilsamad mälestused väikesest käharokslisest kuusest jõululaupäeva õöl, mille imelist valgusküünaldes õitsengut ootasin väriseval südamel pisi poisuna armsa isa katuse all

Kuis vaatas mu lapsik silm juba sügis-udu tinas ning piserduvates vihmasagarais kopli veerul, karjamaal ja metsaserval iga matsakat elujõulist rõhelduvat kuuske — kas ta ehk oleks kõlbulik õitsema eelolevatel valgussünni-pühadel — jõulu auks. . . Teel tänini kõlavad mul hinges vahel lapsea laulu helid: „Oh kuusepuu, oh kuusepuu, kui haljad on su oksad!“

Jah tõesti olid nad siis lõpmata haljad lapsepõlve unelmites, kui väljas tuiskas külma lund ja silmi ei laskunud und . . .

Tuhanded elujõust rõkkavad säraküünaldes kuused, teie surete suursugusemalt jõulu valguse säras, uhkemalt kui ükski mu kodumaa puiest, kuid mälestus neist helgeist

rõõmudest, mida kord süütasite inimlaste rinda muretus lapsepõlves, ei kustu nii kergesti. See on soojenduseks veel vanal põlvelgi elutormes . . .

Mälestusse kerkib lopsakas kuusk naabri talu karjamaal, mille leidsime kord lapsepõlves marjul käies „jõulukuuseks“. Pidime ta ostma jõuluajal naabritl jõulupuuks . . .

Kuid siis, ei tea isegi miks, mul tekkis kahjutunne elujõulisest kuusest ja mäletan, et palusin jõulueelsel nädalal, et naaber selle kuuse kunagi jõulupuuks ei raiuks, vaid ta laseks minu mälestuseks suureks puuks kasvada.

Aastaid on veerenud . . . Mul käidud palju teid ja metsa radu, ning üleelatud päevi tumedaid, ning helgeid, millest kokku halli tolmu juustesse kleepunud . . .

Lähnen mõtiskledes enda noorepõlve sõpra, väikest jõulukuuske vaatama. See sirgunud suureks puuks — kuid märkan, rähn küljesse tal tagunud tõuke otsides haavu kohutavaid ja kuivanud okstes ripnemas tal lintidena halli habet. . .

Tasa kohiseb poolkuivanud kuus. Ta kõneleb-noortele kuuskedele elu mõttest, selle ringkeeretest. Ma mõistan enda noorusepõlve sõpra — naabri talu karjamaal mühisevat kuuske . . . See vaid elu muinasjutt jõuluõöl . . .

Jõulukuul, 1932 a.

Andrea õetütar.

Saksa kirjanik Aleksandra von Bosse romaan

(Lõpp.)

Farnesi langes toolile ja surus rusikad oimudele.

„Tulin hilja! Liig hilja!“

„Ei hilja ega vara,“ ütles Liisa, kes ka istet oli võtnud. „Silvio, uskuge, iialgi ei oleks ma teile teisiti vastanud.“

„Kui Helmer vähele ei oleks seganud...“

Liisa punastas ägedalt ja ütles peaaegu vihaga: „See ei tule siin küsimusse!“

„Teie armastate teda! Teie armastate teda!“ hüüdis Farnesi, saades uuesti ärevaks. „Ta jõudis ette! Ah, Liisa, miks ei

või teie mind armastada? Teie tunnete mind juba ammu ja meie mõistame üksteist hästi, oleme üksteist alati hästi mõistnud. Mina õpetasin teile, kui olite väike tüdrukuke, esimese viisi klaveril kätte, mina avasin teile ruumika värava. Viisin teid muusikaliselt nii kaugele nagu suudab ainult kunstnik.“

„Olen teile selle eest südamest tänulik.“

„Mis aitab teie tänumeel, kui keelate mulle õnne! Liisa — Liisa! Ärge rõõvige mult iga lootust, lubage mulle . . .“

„Ma ei või.“ katkestas Liisa. „Palun, Silvio, ärge tungige palvetega. Tahaksin teie õde olla ja ei tahaks teie sõprust kaotada ja ma palun teid minu üle mitte pa-handada, et mu vastus teistsugune ei saa olla. Silvio, mõelge: meie ei sobiks iialgi kokku.“

„Miks mitte? Kas leiate, et see Helmer sobib paremini teie juure?“

Farnesi nägi, et Liisa uuesti punastas. See vihastas teda. Tigidalt hüüdis ta: „Ah, see on siis tõsi, mis mulle öeldi: Teie olete temaga kihlatud?“

Liisa ei tahtnud sellele midagi vastata. Sel silmapilgul kostsid veranda ees sam-mud. Dolf haugahtas, kargas üles, kuid li-putas siis sõbralikult saba. Kohe selle jä-rele ilmus trepi ette helehall kübar. Liisa tundis Manfred Helmeri ära, tõusis kiirelt ja veidi häbelikult.

Helmer tundis vastumeelsust, silmitses Silvio Farnesit, kuigi ei võinud aimata, mis oli muusiku ja Liisa vahel juhtunud. Ta suudles Liisa kätt ja kummardas Far-nesi ees, kes liigutustki ei teinud, et talle kätt ulatada ja isegi ta lühidale kummard-ducele ei vastanud. Helmer märkas ka Liisa häbelikkust, mida see kiirelt võita katsus, öeldes, et vanemad Frickaga Albanosse on sõitnud, ja talle siis teed pakkus.

Liisale näis raske õiget tooni tabada, kuna ta eelmisel õhtul Helmeriga nii hal-västi ümber oli käinud. Väga rõõmus ta teretus ei olnud ja Silvio juuresolek tegi iga seletuse võimatuks. Liisa vahetas tihti värvi ja ta käed värisesid, askeldades tee-kannu ja tassidega.

„Kui hea ja jaha on siin,“ ütles Helmer, kes Ponte Margheritast saadik oli jala tul-nud ja nüüd alles tundis, kui hõõguvalt palavalt too tükike maad päike oli paist-nud. Ta pani kübara käest, pühkis tasku-rätikuga otsaesist ja ta pahem käsi silitas paitavalt Dolfi pead, kui koer meelitades ta poole tungis. Äkki märkas ta, et Far-nesi silmad tigidalt ja ärritatult talle vastu hõõgusid.

„Ma segasin teda,“ mõtles Helmer ja

rõõmustas, et oli tulnud. Ta mõtles Car-lottale ja teda piinas küsimus, kas see tõesti Farnesi oli olnud, kes tütarlapse ära oli viinud. Silmapilgul üllatas teda kunstniku teatud sarnadus Carlottaga, mis end ilmutas erilisel kulmude vormis. Ta oli ju To-niolt kuulnud, mis sugulussuhtes Farnesi väikese Carlottaga seisis ja oleks talt hea-meelega küsinud, kas tema röövis tütar-lapse ja kus see on, kuid ta ei võinud seda Liisa juuresolekul teha.

Liisa nihutas Farnesile karbi paberosse ja tikke lähemale nagu rahutule lapsele an-takse mänguasju, et see püsiks rahulikuna. Silvio süütas paberossi, suitsetas närviliselt; see näis teda rahustuvat. Ta ei katsunudki Liisa külalisena Helmeriga tüli otsida, kuid ta ei tahtnud minna, ei tahtnud Helmerit Liisaga üksi jätta.

Helmer jutustas omast külaskäigust Os-pedale della Croce Verdes. Tregonda, vae-neke, olevat veel õige nõrk, kuid mee-le-märkudel ja ei võivat süüa.

„Mis talle on juhtunud?“ küsis Liisa, kes veel midagi Tregonda haavamisest ei olnud kuulnud.

Nüüd teatas Helmer kokkupõrkest piazza Colonnal, kus fascistid ühe rahyasaadiku läbi olid peksnud ja kus siis kaks poliiti-list rühma käsitsi võitlema olid hakanud.

„Kaotasin Tregonda kohe silmist ja lah-kusin kiirelt ja julgelt,“ jutustas Helmer naeratades. „Igast küljest tulid sõdurid, puhuti pasunaid, kostsid paugud. Alles täna enne lõunat kuulsin, et Tregonda on haa-vata saanud, ja sõitsin kohe ta juure. Vaene Tregonda oli eile suures mures kellegi tü-tarlapse pärast, kellesse ta nähtavasti on armunud ja kes juba mõnda aega oli jäl-jetult kadunud. Võisin talle täna rahustava teate viia, et see tütarlaps on elus ja ter-vised juures.“

Öeldes seda, libises ta pilk Farnesi poole, nende silmad kohtasid, vahetasid tummalt küsimuse ja vastuse ja Farnesi pilk muutus ähvardavaks.“

„Andrea õetütar?“ küsis Liisa, kellele meelistus, mis Paul Koller Farnesi teenri

Õhtune piim müügil kella 6 ajal hommikul!

Schweizer juust 40-120 s. kg.

Edameri 50-70 s. kg.

Eine pasteei ja koore juust 20 s. tk.

Kõõmne juust 20 s. tk.

Vahu ja hapukoore. Või.

K/m. „FARMER“ Volta 3.

Karjed on arstlise järelevalve all.

õetütre kadumisest oli jutustanud. Liisa oli juhtumisest enese ja Farnesi vahel nii ärritatud ja Helmeri tulekust nii närviliselt pi-
nevil, et ei suutnud küsimusest hoiduda, mille üle aga kohe kokkus. Segaselt ja punastavalt vaatas ta Farnesi poole, kes äkki punaseks läks.

„Arvan — see on vist kindlasti keegi teine tütarlaps,“ pomises Liisa segaselt.

Nüüd kargas Farnesi üles ja heitis oma paberossi ägeda liigutusega üle verandavõre alla aeda. Sellega aga kaotas ta oma enesevalitsuse.

„Teie röövisite ta! Teie röövisite ta ainult —“ hüüdis ta, „kaabak! Kaabak! Kaabak! Kes andis teile õiguse tütarlast röövida ja teda peaaegu kaks nädalat omas korteris varjata?“

Manfred oli kahvatanud, kuid jäi istuma ja ütles raudse rahuga: „Sellele ei või ma oma täditütret juuresolekul mitte sel viisil vastata nagu oleks kord ja kohus.“

„Ta ei saa üldse vastata!“ karjus Farnesi. „Tal ei olegi seletusi ja vabandusi!“

„Mu Jumal, Manfred — mis see tähendab?“ kogeles Liisa ja rahulikult pööras Helmer ta poole ja ütles: „Tütarlaps tuli mu juure, otsides kaitset Farnesi eest, kes...“

Silvio tõstis vannutavalt käe. Ta oli kahvatanud. Helmer katkestas end, vaatas Farnesile kindlasti otsa ja maestro langes silmad. Kogudes end vägisi, seletas ta väriseval häälel: „Tütarlaps oli mulle usaldatud — oli mu sugulane!“ Ta vaatas Helmerile peaaegu paluvalt otsa, vannutades teda pilguga, et ta ära ei annaks, mil viisil Carlotta ta sugulane oli, sest talle näis kindel, et Helmer ka seda teadis.

Helmer noogutas tumma nõusolekuga.

Farnesi rääkis edasi: „Ta isa tuli Neapolist, otsime teda igalt poolt asjatult. Leidime ta täna juhuslikult härra von Helmeri korterist. Nüüd sõitis ta oma isaga Neapoli tagasi.“

Ta toonitas sõna isa eriliselt tugevasti. Naeratus libises üle Helmeri huulte; ta mõistis, mis Farnesi tahtis.

„Röömustan selle üle,“ ütles Helmer rahulikult, „sest tundsin noore daami saatuse üle rahutust. Minu juures oli ta ju hea

Tallinnlane Isak Veldenbaum,

tuli ping-pongis Bordeaux meistriks. I. V. lõpetas 1921. a. juudi-gymn. ja õpib nüüd Bordeaux poliitehnikumis, Prantsusmaal, kus astus spordiselts „Foyer pour Tous“ liikmeks. Tallinnas oli I. V. „Kalevi“ liige. Prantsuse ajalehed „La France“ ja teised märgivad väga kiitvalt I. V. võimeid ping-pongis. Huvitav on märkida, et samal ajal, kus mitmed eesti spordimehed nimetavad endid välismaal läilasteks ja „asiatideks“, tunnistab I. V. end Prantsusmaal eestlaskeks.

kaitse all, mu vana Christa silmade all. Ta oma vend — härra Farnesi, tõi ta minu juure, kuna tütarlaps oli arvamisel, et olen ainus usaldusväärne sõber, kelle juure ta võib Roomas põgeneda. Kirjutasime ta isale Neapoli, ei saanud aga sealt vastust ja ma ei tea, miks härra Aresa — see oli ometi tema? — mu äraolekul tütrele järele tuli ja vajalikuks ei pidanud kaitse eest tänada, mille ta lapsele olin taganud.“

„Küll ta seda veel teeb,“ pomises Farnesi ja hammustas huuli. Kõige parema meelega oleks ta Helmerile kallale tormanud, kuid siis tuli ju kõik avalikuks ja just nüüd, kui see koorem talt oli võetud, tahtis ta sellest hoiduda. Rahu, millega Helmer kõneles, ärritas teda piiritult ja ta kartis, et end kauemini ei suuda valitseda, võttis sellepärast kübara ja tahtes — nagu näitleja laval — head lahkumist ette valmistada, ütles ta lühidalt ja tõsiselt Hel-

KÕMOL

on mõjuv abinõu peakõõma ja juuste väljalangemise vastu.
Ostke ja proovige.

A/S. ODOR.

merile: „Loodan, et annate mulle veel nelja silma all rahuldava seletuse.“

„Kui arvate, et see on veel vajalik. . .!“ vastas Helmer, tõstes kulme ja mõttes muusikut jahedal pilgul.

Farnesi pööras ruttu Liisa poole.

„Andestage, Liisa, elage hästi! Seletan teile hiljem. . .“

Ta tahtis ta kätt suudelda, kuid Liisa tõmbas selle ära.

Ruttu pööras Farnesi ümber.

Kui ta möödus Dolfist, urises koer tasa ja Farnesi läks tast eemalt mööda.

Ta tundis viha ja häbiga, et see ei olnud hea lahkumine, kui väljus aiast.

— — —

Kui Farnesi oli läinud, istusid Helmer ja Liisa veel minuteid vaikides vastamisi.

Liisa vahtis enese ette ja mängis teelusikaga; Helmer vaatas ta poole; naeratus oli ta huulte ümber.

„Kas olete mulle veel pahane?“ küsis ta lõpuks.

Liisa vaatas üles, punastas, tahtis midagi öelda ja jäi ometi vaikseks.

„Kas teie ei seletaks, miks mind eile nii halvasti kohtlesite?“ ütles Helmer kummardades.

Liisa silmi tulid piinlikkusest, ja kuna juhtumine Farnesiga teda närviliselt oli erutanud, pisarad.

„Teie teate ju. . .“

„Ma ei tea midagi!“

„Ah. See oli ju. . . Kuid teie ei lähe Farnesiga kahevõitlusele, eks?“

„Ei mõtlegi sellele ja Farnesi hoidub lähemal ajal kindlasti mu teelt. Olin ju kaitseingel vastu tahtmist ja kirjeldan heameelega, kuidas see tuli.“

Ta jutustas lühidalt, kuidas ta reisil Neapolist Rooma Carlottaga tutvunud, kuidas ta kartlikule, noorele olevusele oma sõprust pakkunud, mõtlemata, et väike teda tuldse meele tuletab. Siis kuulis Liisa, kuidas Carlotta vennaga ta juure tulnud ja nii edasi kuni röövimiseni, mis juhtunud mõne tunni eest, kui Helmer leidis, et ta hoolealune on majast lahkunud.

„Kui seda ei oleks juhtunud,“ lõpetas ta, „oleksin ma veel täna palunud vaese, armsa tütarlapse eest hoolt kanda.“

„Ja väike Tregonda on tasse armunud?“

„Jah, ta tahab temaga abielluda. See ei imesta mind, sest Carlotta on tõepoolest imearmas tütarlaps.“

„Miks oli ta Farnesi juures? Ja miks lasi Farnesi teda Andrea õetütteks pidada?“

„Ja miks ta jooksis ta juurest ära?“

„See ei ole meie asi ja meie ei tarvitse selle üle pead murda. Mis ma aga teadma pean, on, miks eile mind nii halvasti kohtlesite!“

„Ah, see oli sellepärast. . . see oli ju ainult. . .“ katsus Liisa piinlikkuses seletada, kuid loobus sellest siis. „Ei, ma ei või seda öelda, Manfred, see oli liig rumal. Ei, teie ei peagi seda teadma, et olin nii rumal. Andke andeks!“

Ta ulatas Manfredile üle laua käge.

See haaras käge, hoidis selle kinni.

„Hea küll, andestan küsimata, kuid ainult — kui tohin selle enesele hoida.“

„Mille?“

„Käge!“

„Manfred!“

Ruttu libises Helmer ümber laua ja pani pahema käevarre Liisa ümber, kuna ta parem käsi ikka veel hoidis Liisa kätt.“

„Liisa — eluajaks?“

Liisa ei vastanud, varjas tummalt näo Helmeri rinnale ja selle käevarred hoidsid teda tugevasti kinni.

Dolf tõstis pea ja vaatas tõsiselt üles; kuid ta ei pidanud seekord vajalikuks oma perenaist kaitsta.

— — —

Kiirrong Rooma—Veroona—München—Berliin seisis sõiduvalmis. Oli juulikuu keskus, palavus linnas väljakannatamatu ja kõik võõrad olid ammu Roomast põgenenud. Ericka Wendelin oli juba juunikuu lõpul tuttava perekonna poole Schliersee'sse Ülem-Baieri, kuna kuumus ta nõrgaks oli teinud.

Täna tahtsid Manfred von Helmer ja ta noor abikaasa ära reisida ja kõik nende sõbrad, kes veel olid Roomas, kogusid jaama.

Neil ei olnud õnnestunud muretseda varimini abieluks tarvilikke pabereid, eriti Inglise litsensi: Inglismaal olid ametivõimud nähtavasti meelega takistusi teele vee-retanud, kuna mõrsja oli sakslanna, kes soovis Inglise riigikodanikuga abielluda. Helmer oli ju veel Briti kodanik ja nii pidi tsiviillaulatus Inglise konsulaadis sündima. Välissakslased ei või suuri pidustusi pidada. Tiiberiäärne villa oli näinud ainult väikest, vaikset pulma.

Veel seisid kõik vaguni ees, mille osakonnas Helmer ja Liisa istet olid võtnud,

Rõõmsaid jõulupühi

kõigile meie lugejaile soovib

„Romaani“ toimetus ja talitus,

ja vestlesid tasa. Wendelin, lai ja võimas, kaalu poolest juba eemalt saksa kunstnikuna silma paistev, katsus liigutust naljadega varjata, öeldes, et olevat kuulmatu, et inglane talt rõõvivat ta armsama tütre.

Proua Wendelini silmalaod olid punased, kuid ta silmad rippusid Liisa õnnest sära- val näol. Ei puudunud ka proua Forli; ta oli pulmadeks lastega Gangolfest Rooma sõitnud. Ka vana Inglise ooberst Wardrupp seisis vaguni ees; ta ei suutnud Roomast lahkuda, olles Inglise suurema kuumusega harjunud. Ta oli laulatusel Inglise konsu- laadis tunnistajaks olnud.

Christa seisis alandlikult kõrval; ta pidi korterit hoidma, kuhu noorpaar sügisel tahtis tulla, et veeta talvet Roomas.

Siis tuli Tregonda hiiglasuure, valge roosikimbuga. Ta säras üle kogu näo. Mõne päeva eest oli ta Neapolist õnneliku peig- mehena Rooma tulnud, kuid alles järgmil- sel kevadel pidid ta pulmad Carlottaga pühitsetud saama.

Härra Aresa ei tahtnud tüdarta varemini ära anda; seitsaadik, kui ta Carlotta ta- gasi oli toonud, oli ta majas jälle endine kord maksuma hakanud. Muidugi oli lärm suur olnud, kui seletati tädi Clementinale, et teda enam ei vajata, kuna Carlotta maja- pidamise jälle enese peale võtab. Olid järg- nenud tormilised stseenid, kuid lõpuks, kui Aresa oli lubanud suurema aastalisanduse ta väikese sissetuleku lisaks, oli tädi Cle- mentina rahus lahkunud. Seitsaadik valit- ses majas rahu ja leplik meel. Tonio istus jälle isa büroos, Livio oli pummeldamisest loobunud ja külastas hoolega gümnaasiumi ja väike Riccarda kosus aeglaselt raskest haigusest ja muutus ümarikuks, paksuks, ehtsaks Aresaks. Ja Carlotta tundis end üliõnnelikuna, et viibib jälle armastatud Neapolis, mõeldes Roomas viibimise aja- järgule nagu uskumatule, kurjale unenäole, mis talle uuesti meelistus, kui ühel päeval Gualteris Tregonda, käevars veel mähises, Neapoli ilmus ja ta isalt ta kätt palus. Carlotta oli oma õnne üle Helmerile armsa,

õnneliku kirja kirjutanud, milles kinnitas, et Helmer alati jääb ta paremaks ja arm- samaks Rooma sõbraks.

Nende nädalate kestel, mis olid möödu- nud nende kihlusest kuni pulmadeni, ei olnud Helmer ja Liisa Silvio Farnesist midagi kuulnud. Ta oli Roomast kadunud. Siis kuulsid nad, et ta annab Pariisis ja Marseile's kontserte ja sealt Engadini lä- heb. Käis kuulujutt, et ta abiellub marchesa Rocca del Fioriga, kes maikuu lõpul oli abikaasa kaotanud. Jutustati, et ta Enga- dinis marchesaga kokku saanud.

Puudusid veel viimased minutid rongi ärasõiduks, kui tulid uued reisijad, sale, keskmise kasvuga härra kerges reisimant- lis ja mustalt riietatud, sügavasti looritatud daam, keda härra juhtis käsivarrest. Taga sammus teener, kandes väikest reisikohvrit ja viiulikasti.

„Seal tuleb ju Silvio Farnesi!“ ütles proua Forli.

„Ja onu Andrea!“ sosistas Koller, tõstes kulme. Kõikide silmad pöördusid tahtma- tult tulija poole.

Alles kui nad olid üsna lähedal, jahma- tas Farnesi ja tõmbas möödudes kübara peast. Liisa punastas veidi, kui ta pilk teda eriliselt teretas.

„Ah, see oli ju marchesa Rocca del Fiori!“ hüüdis Tregonda, kui kõik kolm olid vae- valt möödunud. „Õeldakse, et Farnesi tema kosib.“

Proua Forli ei suutnud vaikida: „Noh, nad tunnevad üksteist juba kaua küllalt ja peavad teadma, kas nad läbi saavad.“

„Siis võib talle õnne soovida — eks? Talle võib õnne soovida,“ ütles Koller hauahäälega nagu avaldades sügavaimat kaastundmust.

Silvio Farnesi tuli kiirelt tagasi. Ta näis unustanud olevat, mis tema ja Liisa vahel olnud, enne kui see end kihlas Helmeriga, ja ei näinud ka õnneliku võistleja vastu enam viha kandvat. Ta raputas nende käsi, soovis õnne ja ütles, et olevat alles kodu- teel kuulnud õnnelikust sündmusest Wen-

delinide perekonnas ja ta rõõmustavat, et tohib neile veel õnne soovida.

Wendelin lõi talle õlale.

„Noh, hea, et oled tagasi, Silvio, siis ei jää meie vanad üksi Rooma.“

„Kuid ma ei jää Rooma,“ vastas Farnesi veidi segaselt. „Saadan marchesa Rocca del Fiori ta mõisa Florentsi lähedal.“

„On see siis tõsi, et abiellud temaga?“ küsis Wendelin poolvaljult.

Farnesi punastas, noogutas aga jaatavalt: „Jah, meie abiellume kohe peale jõululid ja asume Florentsi elama.“

Manfred ja Liisa kaisutasid veel kord

isa ja ema, veel kord raputasid nad kõikide sõprade käsi.

Silvio Farnesi ruttas oma marchesa juure tagasi.

„Tervitage kodumaad!“ ütles proua Wendelin; ta silmad täitusid pisaratega.

„Jah, tervitusi kodumaale!“ kordas Wendelin.

Rong hakkas aeglaselt liikuma. Manfredi ja Liisa näod kummardusid kõrvuti aknast, nende käed viipasid viimase tervituse ja mitmehääleliselt kõlas neile vastu: „Nägemiseni! Ja õnn kaasa kodumaale!“

(Lõpp).

Tõtt ja nalja.

Külm kohv.

Mart Maasik on vaikne tagasihoidlik mees. Ta istub parima meelega nurgas. Ja räägib vaid siis, kui teda kõnetatakse. Ta on tänulik iga käepigistuse eest. Ja selle juures on Mart Maasik mees, kelle häälel on kaalu, kel on tähtsad suhted ja kellega keegi ei taha vahetada rikkuda. Aga Mart Maasik on nii tagasihoidlik, et tema tagasihoidlikkus juba peaaegu on haavav.

Kord külastas Mart Maasik kedagi.

„Tõhin ma teile midagi pakkuda?“ küsis majaproua lahkesi.

Mart Maasik ütles tagasihoidlikult:

„Õieti pole seda tarvis. Aga kui teil juhuslikult oleks kodus veidike külma kohvi...“

Majaproua oli juba kõõgis. Muidugi polnud tal kodus külma kohvi. Ta võttis raha, ruttas neli treppi alla, ostis kõige paremat kohvi, ruttas n li treppi jälle üles, süttas priimuse, pani vee tulele, jahvatas kohvi, valas keevat vett kohvile, laskis kohvi tõmata, hakkas kohvi jahutama, valas ühest potist teise. loputas tühja poti veekraani all jälle külmaks, jooksis treppidest jälle alla, ostis kauplusest tüki jääd, tiris selle trepist üles oma korterisse, ronis põõningule, tõi sealt vasara, purustas jää, laskis kohvil joosta üle jää, valas kohvi ühest potist teise, purustas jää tühja potti, asetaskohvikannu, kohvitassi ja alustassi jääle, valas kohvi veel kord ühest potist teise ja laskis tal siis veef kord üle jää joosta. Viimaks ometi oli kohv külm. Ometi viimaks võis ta Mart Maasikale soovitud külma kohvi viia. Kõõgis oli kaheksateistkümmend kohvitatud potti, kakskümmendkaks kaussi ja taldrikut jääveega ja kohvijäänustega, seitse marga lappi, kaheksa plekitatud põlle, sukke, kingi ja pluuse, põrand ujus veest, jääst ja kohvist. Aga kohv oli nüüd külm.

Mart Maasik istus toolil, kuhu ta oli jäänud.

Ilmus majaproua.

Tass kohviga käes.

„Siin on teile tass külma kohvi!“

Mart Maasik seisis, tass käes, ja ütles tagasihoidlikult:

„Tahtsin ennist ütelda: kui teil oleks juhuslikult kodus tass külma kohvi, siis oleksin teile tänulik, kui seda pisut soojendaksite, et teie ei tarvitsesk ennast vaevata värsket kohvi keefimisega!“

Reisija meremees.

„Olen mitu korda ümber maakera sõitnud; ei mäleta enam isegi, mitu korda.“

„Aga siis tunnete küll geograafiat hästi!“

„Oh muidugi. See on väike linnake, kus kord paar päeva peatusime.“

Hullumajas.

„Teil on siin hullumaja?“ — „Jah, isegi väga huvitav.“ — „Kuidas nii?“ — „Siin on kakskümmend hullu, kes kõik usuvad, et nad on — Napoleonid.“ — „Tõesti?“ — „Jah, ja kõige hullem on, et nad kõik eksivad.“ — „See on enesestmõistetav.“ — „Muidugi, sest Napoleon olen ju — mina!“

Anton Tshhehovile ütles kord lapseas isa: „Sina üleannetu poiss, sul on su pattudeest palju saada!“ „Aga isa,“ vastas väike Anton, „mina ei nõua nende eest midagi.“

„Mis muutub seda lähemaks, mida enam teda tõmatakse?“

„Sigar.“

A. Dolgoshev Tagasituleku ootel. nr. 12.
 " Veel kord. nr. 11.
 " Kevade lõppakord. nr. 13.
 " Purskkaevul. nr. 16.
 " Anna andeks. nr. 18.
 " Valsikeerises. nr. 23.
 " Kingitused. nr. 24.
 " Kuuse all. nr. 24.
Lelli Vaaldemägi, Maia Glad. nr. 3.
 " Hauda saladus. nr. 8.
 " Ainult mõned sõnad. nr. 19.
Ed. Vöhrmann, Minu laulud. nr. 4.
 " Kuhu rändan. nr. 10.
 " Tempel. nr. 19.
 " Tilluke muude. nr. 19.
E. Singer, Taifuunide põrgu. nr. 4.
Robert Sutemäe, Tuul uhab. nr. 5.
 Sinu oma on mu süda. nr. 5.
U. Schilting, Kes veeretab? nr. 6.
H. Haljaspõld, Kümme aastat „Romaani“. nr. 7.
O. Grosschmidt, Vint laulap. nr. 9.
E. Elvasto, Kevade unelm. nr. 10.
 " Valgel saarel. nr. 17.
H. Rikaand, Mu sõbrad. nr. 10.
 " Suvine hommik. nr. 11.
 " Ja peenrad aias. nr. 15.
 " Põud. 17.
 " Sest sügis on. nr. 18.
Rikkaim mees maailmas. nr. 10.
Hüvarooga õlearu. nr. 10.
Tartu ülikool 300 aastat. nr. 13.
Igavik. nr. 14.
Valev Uibopuu, Kolm ölekubu. nr. 11.
 " Rõõvel. nr. 14.
 " Saabub sügis. nr. 20.
 " Suvioõ. nr. 14.
 " Sureliku laul. nr. 15.
 " Suvine aed. nr. 16.
 " Imetegu. nr. 20.
A. H., Austraalia kõrbest. nr. 19.
N. Wühner, Laineke. nr. 13.
Usk. nr. 15.
Tempo. nr. 15.
Kui loodi maailm. nr. 15.
Suurustus. nr. 19.
M. J. Eisen, Muhu riik. nr. 19.
 " Kus? nr. 21.
Hall hing. nr. 22.
Elle Mare, Ahervarrel. 23.
Hilda Tulis, Kuukitired. nr. 24.

Helveetsia.

M. Herrmann, Vana vihmavari. nr. 9.
Joh. Luzian, Head inimesed. nr. 16.

Hollandi.

Lidih de Jude, Kaclusenõop. nr. 4.
 Päästev puna. nr. 12.
A. P. Hengeveld, Hoiatu. nr. 8.
J. Diddens van Vedde, Londoni rofid. nr. 12.
Toon Ruygook, Kui lehed langevad. nr. 19.

Indiaani.

Ohijesa, Välja ürgmeisast. nr. 1.
Miks koer ei räägi. nr. 18.

Inglise.

Will Scott, Eitede loba. nr. 1.
Lillian Tottenham, Päev täis päikest. nr. 3.
Ada Graf, Sõber. nr. 5.
Herbert Ford, Pudeliga mees. nr. 5.
Thomas Burke, Ah Lumi unelm. nr. 6.
John Nevnham, Ohver. nr. 10.
Grace Valding, Erma-armastus. nr. 11.
Roy Cohan, Kojutulek. nr. 13.
Ralph Curzon, Isabella. nr. 14.
C. Patrick Thomson, Tulevikujutt. nr. 17.
S. Harvey, Inimesed kui loomad. nr. 23.
F. White, Piteeril on pigi. nr. 24.

Itaalia.

Bruno Corra, Jaava neiu. nr. 22.

Jaapani.

Kaval kodujänes. nr. 4.
Kimpei Sheba, Jaapanlased ja eurooplased. nr. 20.

Kanada.

J. O. Curwood, Kasan — koer-hunt. nr. 4—6.

Mustlaste.

Jumal ja inimesed. nr. 6

Norra.

Edvard Welle-Strand, Tuli põleb. nr. 1—3.
 " Rafaste all. nr. 7—8
Sven Elvestad, Telefoni-saladus. nr. 9—12.
 " Oslo krahv. nr. 14—19.

Persia.

Hafts, Luuletused. nr. 17.
 nr. 18.
Bagdadi kaupmees. nr. 24.

Poola.

Juljan Ejsmond, Mänd mäel. nr. 1.

Prantsuse.

Pierre Lorreni, Vile kokkuvarisemine. nr. 2.
Guy de Maupassant, Julia Romain. nr. 8.
René Gouzy, Okapi. nr. 9.
Maurice Renard, Komissar Jerome. nr. 13.
Germ. Beaumont, Onnesaladus. nr. 15.
Bernard Gervaise, Tuli. nr. 17.
Croisset, Neapoli laulik. nr. 19.
M. Dekobra, Ennustused. nr. 19.
A. Brabeau, Kell pool viis. nr. 22.
Albert-Jean, Romaan ja elu. nr. 23.

Rootsi.

B. Bengtson, Võidujooks surmaga. nr. 2.
Fr. Hagfors, Kojusaatja. nr. 5.
Aage Sijördal, Garbo. nr. 10.
Ake Söderbom, Kelmid. nr. 17.
Frank Heller, Eluohus. nr. 20—21.

Saksa.

V. Marken, Raadiomees. 1—11.
Thea v. Harbou, Kes meie järel tulevad. nr. 1—12
Peter Mohr, Mäng. nr. 2.
G. Plüshow, Judinad. nr. 2.
Frank F. Braun, Tiik. nr. 4.
Evald Banse, Tüürimehed. nr. 4.
Malta jok. nr. 20.
G. Kölvel, Suur saatjatehulk. nr. 5.
E. Fürst, 9000 marka. nr. 6.
R. Orfmanu, Pögenemine. 11.
Rudolf Herzog, Elulaul. nr. 12—24.
Kurt Münzer, Isa. nr. 12.
Peter Pong, Kestelend. nr. 12.
A. v. Bosse, Andrea õetütar. nr. 12.—24
R. Steintecker, Rünnak. nr. 13.
V. Oertel, Haikalad. nr. 14.
O. Soyka, Tänuvõlg. nr. 15.
P. Hensel, Naabrid. nr. 15.
Ralph Urban, Kihvt pardal. nr. 16.
Otsus. nr. 24.
Gleichen-Russwurm, Kõige rumalam. nr. 17.
Fr. Karinty, Kinnas. nr. 19.
J. G. Warnken, Väheriide varjus. nr. 20.
V. Lichtenberg, Olen helifilmist. nr. 21.
K. Martens, Hoiatus. nr. 22.
Alfred Bré, Mees pimedas. nr. 23.

Serbia.

D. Angjelinovišh, Toreador. nr. 3.

Slovakkia.

O. O. Hubicki, Suur loos. nr. 22.

Soome.

Vainö Siikaniemi, Lapimaa. nr. 3.

Tshehhi.

Carel Capek, Kaarditark. nr. 5.
Jaroslav Haschek, Mis tahate öelda? nr. 10.
Fr. Langer, Pimedad. nr. 21.

Türgi.

Jootraha. nr. 5.
Essad Sabit, Roosisaar. nr. 10

Ungari.

K. Murai, Surmanuhtlus. nr. 3.
L. Biro, Jaapanlane. nr. 6.
F. Herczeg, Mererõvel. nr. 7.
J. Kalmoki, Kurg ja harakas. nr. 8.
Edv. Sas, Raskeim ülesanne. nr. 9.
A. v. Kun, Laseme lahutada. nr. 9.
Thomas Moly, 100.000 eksemplari. nr. 12.
Josef Passtor, Lapse kohtuotsus. nr. 15.
Genö Ohlshläger, Salajane külastus. nr. 18.
Raadiolaste lemmik. nr. 21.

Vene.

Nemirovitsh-Dantshenko, Päästja ingel. nr. 8.
Ossip Dömov, Saatuse rafas. nr. 11.
A. Avertshenko, Agent. nr. 18.
A. Tshehhow, Perekonnapea. nr. 21.
M. Soshishenko, Politseikoer. nr. 22.

Trikoo-tööstus

E. Koppe

Lai tän. 9. Lai tän. 9.

Puuvilla Šlupferid, särgid, spordisärgid, meeste pesu.

Trikoo kiloviisi.

ODAVAD HINNAD.

Soovitan: prille, näpitsaid, lorgnette jne.
Teritan: habemenuge, kääre jne.
Valmistan: peenmehaanika ja treimistõid.

Parandan: päevapildi aparate, baromeetreid, binokleid, täiisulepäid jne.

A. Schiefner

optika-mehaanika kpl. & töökoda.
Tallinn, Raekojaplats 12 (apteegi vastu)

Tarvitage kodumaal fotoplaate ja paberit!

Müügile ilmunud kodumaal valmistatud „AGA“ fotoplaadid ja paberid.

Müügikohad Tallinnas: Ernst Feldti ja K. Sillami juures ja suurel arvul „AGA“ fototööstuses

Kaup hea. Vene tän. nr. 1—19.

Hinnad odavad.

„Romaani“

tellimine 1933. aasta peale on avatud.

Ajakiri „Romaan“ ilmub ka 1933. aastal vanas suuruses, kuid märksalt alandatud tellimise ja üksiknumbri hinnaga.

Üksiknumber maksab 35 senti,
alates juba käesoleva numbriga (Nr. 24).

Tellimishinnad 1933. aastaks.

Kodumaale ühes saatekuludega:

12 kuud (24 nr-t)	Kr. 6.—		2 kuud (4 nr-t)	Kr. 1.25
6 „ (12 „)	„ 3.25		1 „ (2 „)	„ —.70
3 „ (6 „)	„ 1.75		Üksiknumber	„ —.35

Välismaale ühes saatekuludega:

12 kuud (24 nr-t)	Kr. 8.—
6 „ (12 „)	„ 4.25
3 „ (6 „)	„ 2.25

Nagu möödunud üksteistkümmend aastat, nii toob ajakiri „Romaan“ 1933 aastal rohkesti põnevaid, kütkestavaid ja valitud romaane, novelle, jutustusi, nalja ja jutte, reisikirjeldusi, huvitavaid elamusi, luuletisi, mõistatusi, tõtt ja nalja ja muud lugemisvara.

Igas numbris ilmub half pille ja mõistatusi valmu teritamiseks.

Pikematest romaanidest nimetame ainult Rudolf Herzogi ühte romaani. Lugejad tunnevad Rudolf Herzogi juba romaanist „Elulaul“, mis tänavu ilmus ja igal pool head vastuvõttu leidis, ja teavad, kui köitvalt see kirjanik oskab maalida elu. Teine romaan on inglise keelest ja kannab pealkirja „**Martin Kära**“. Romaani põnev tegevuspaik on Lõuna-Ameerikas.

Palume tellimisi võimalikult ruttu uuendada, et saatmises ei tuleks vahet. Tellimisi võtavad vastu kõik Vabariigi postiasutused ilma mingi lisatasuta, niisama

„Romaani“ talitus

Tallinnas, Vene tän. 13. Telefon 437-18.

Noorte Punase Risti Nahktöökoda

Niguliste 12.

Telef. 432-73.

Soovitame:

Kunstimaiselisi nahktöid:

albumeid,
kirjamappe,
karpe,
käekotte
j.n.e.

Eriti soodsad kingitusiks ja
mälestusesemeiks.

Tellimised täidetakse kiiresti.

A./S. ODOR

Tallinn, Kivimurru t. 2, tel. 310-98.

Soovitame pühiks:

Lõhnaõli ja kölnivett;
**Armanta, Chypre, Königs-
lieder.** j.n.e.
Bouquet, Divinia, ja **Jaa-
pani** puudreid.

Iluduskreeme nagu:
Odorcream, Kasekreem. ja
Coldcream
**Odor hambapastat, Küünte
lakki, Email huulte- ja kulmu-
pulke** j.n.e.

Pipart ja kaneeli toosides, she-
leepulbrit, äädikat, küpsispulb-
reid **Prima** ja **Nova**, vaniiliini jne.

Moodsa naise põhimõte:

Kleit,
Mantel,
Sukad,
Pesu,
Pitsid,
Trikood,
j. n. e.

Aktsiaselts

O. KILGASE

vabriku saadustest.

VABRIK: Tallinn, Volta tän. 3.